

Plani Kombëtar i Veprimit për Integrimin e Romëve
dhe Egjiptianëve në Republikën e Shqipërisë, 2016-
2020

Nentor 2015

Ky dokument është përgatitur në emër të Qeverisë së Shqipërisë nga Ministria e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë dhe ministritë e linjës në konsultim të ngushtë me përfaqësues të autoriteteve vendore, organizatave ndërkombëtare, me kontributin e përfaqësuesëve të shoqërisë civile përfshirë edhe organizatat rome dhe egjiptiane, ekspertë të fushës si dhe me pjesëmarrjen aktive të ekspertëve romë dhe egjiptianë .

Ekspertizë dhe asistencë teknike për përgatitjen e dokumentit është ofruar nga Projekti “Mbështetje për Përfshirjen Sociale të Komuniteteve Rome dhe Egjiptiane – SSIREC” financuar nga Bashkimi Evropian dhe zbatuar nga Agjensia e Kombeve të Bashkuara për Zhvillim – PNUD në partneritet me Ministrinë e Mirëqënies Sociale dhe Rinisë.

107

TABELA E PËRMBAJTJES

<u>SHKURTESAT</u>	3
<u>I – HYRJE</u>	5
<u>III – PJESËMARRJA E GRUPEVE TË INTERESIT</u>	9
<u>Ministritë e linjës</u>	9
<u>Shoqëria civile duke përfshirë organizatat rome dhe egjiptiane</u>	9
<u>IV – STATUSI I KOMUNITETIT ROM DHE ATIJ EGJIPTIAN</u>	10
<u>Regjistrimi civil dhe aksesimi në sistemin e drejtësisë</u>	10
<u>Arsimi dhe promovimi i dialogut ndërkulturor</u>	12
<u>Punësimi dhe Arsimi e Formimi Profesional (AFP)</u>	14
<u>Kujdesi shëndetësor</u>	16
<u>Strehimi dhe integrimi urban</u>	17
<u>Mbrojtja sociale</u>	18
<u>V – KUADRI STRATEGJIK</u>	19
<u>VI – KUADRI INSTITUCIONAL</u>	24
<u>VII – ECUKIMI DHE TRAJTIMI</u>	25

[Regjistrimi civil dhe aksesi në sistemin e drejtësisë](#) 25[Arsimi dhe promovimi i dialogut ndërkulturor](#) 26[Punësimi dhe Arsimi e Formimi Profesional \(AFP\)](#) 28[Kujdesi shëndetësor](#) 30[Strehimi dhe integrimi urban](#) 32[Mbrojtja sociale](#) 36**VIII – KUADRI VLERËSUES DHE MONITORUES 40****IX – ROLI I SHOQËRISË CIVILE DHE KOMUNITETIT NDËRKOMBËTAR NË ZBATIMIN E PLANIT TË VEPRIMIT****42****X – ROLI I NJESIVE TE QEVERISJES VENDORE NË ZBATIM** 42

107

XI – UDHËZIME PËR BUXHETIMIN 44**XII – MATRICA E PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT** 46**BIBLIOGRAFIA** 109**SHKURTESAT**

ADN	Acidi Desoksiribonukleik
AFP	Arsimi dhe Formimi Profesional
ALUIZNI	Agjencia e Legalizimit, Urbanizimit dhe Integritit të Zonave/Ndërtimeve Informale
ASHMDF	Agjencia Shtetërore për Mbrojtjen e të Drejtave të Fëmijëve
AP	Autoritetit Përgjegjës
BB	Banka Botërore
BE	Bashkimi Evropian
CAHROM	Komiteti i Posaçëm i Ekspertëve të Këshillit të Evropës për Çështjet e Komunitetit Rom
DPSBGJ	Drejtoria e Përfshirjes Sociale dhe Barazisë Gjinore
DAR	Drejtoria Arsimore Rajonale
DRSH	Drejtoria Rajonale e Shendetit
EUR	Euro
ECRI	Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës
ID	Dokument identifikimi
INSTAT	Instituti i Statistikave i Republikës së Shqipërisë (<i>Instituti i Statistikave</i>)
IKT	Instituti i Kurrikulës dhe Trainimit
ISSH	Instituti i Sigurimeve Shoqërore
KMD	Komisioneti për Mbrojtjen nga Diskriminimi
KE	Komisioni Evropian
MPJ	Ministria e Punëve të Jashtme
MK	Ministria e Kulturës
MF	Ministria e Financave
MSH	Ministria e Shëndetësisë
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
MD	Ministria e Drejtësisë
MAS	Ministria e Arsimit dhe Sporteve
MMSR	Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë
MKR	Mekanizmi Kombëtar i Veprimit
MM	Ministria e Mjedisit
MTI	Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës
MZHU	Ministria e Zhvillimit Urban
NJMF	Njësi për Mbrojtjen e Fëmijëve
OJF	Organizatë jo-fitimprurëse
OSFA	Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë
QFP	Qendra e Formimit Profesional

SIVET	Sistemi i Informacionit për Vikitimat e Trafikimit
SHKP	Shërbimi Kombëtar i Punësimit
PNUD	Programi për Zhvillim i Kombeve të Bashkuara
PSV	Procedurat Standarte të Veprimit
UNICEF	Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët
USD	Dollar amerikan
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
ZA	Zyra Arsimore

I – HYRJE

Plani Kombëtar i Veprimit për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve është një dokument i hartuar nga qeveria shqiptare dhe nën koordinimin e Ministrisë së Mirëqenies Sociale dhe Rinisë. Ky Plan është një angazhim i ri me kohështirje 2016-2020, i cili targeton dy komunitetet

përkatëse, paraqet një përshkallëzim të masave të zbatuara dhe në zbatim dhe parashikon gjithashtu nisjen e aktiviteteve të reja për nxitjen e integritit të romëve dhe egjiptianëve me fondet e parashikuara nga buxheti i shtetit, por duke identifikuar edhe hendekun financiar për periudhën 2016-2020 dhe mundësinë e financimit nëpërmjet koordinimit me ndihmën e huaj. Plani i Veprimit është hartuar në konsultim të ngushtë me ministrinë përgjegjëse të linjës, përfaqësues nga komuniteti Rom dhe Egjiptian si dhe aktorë të tjerë.

Pas marrjes së statusit të vendit kandidat në BE në vitin 2014, qeveria shqiptare intensifikoi reformat e nevojshme për aderimin e saj, përfshirë edhe nxitjen e aksesit të barabartë në shërbime dhe të të drejtave të barabarta për të gjithë shtetasit. Në këtë kuadër, vëmendje e veçantë i kushtohet masave që mund të shëmbin barrierat me të cilat përballen romët dhe egjiptianët sa i përket aksesit në shërbime, përmirësimit të kushteve të tyre të jetesës nëpërmjet integritit dhe nxitjes së dialogut ndërkulturor.

Në kuadër të procesit të integritit të Shqipërisë në BE , qeveria shqiptare ka miratuar tashmë disa dokumenta, sic janë Plani Kombëtar i Integritit European 2015-2020, Udhërrëfytes për plotësimin e 5 Prioritetëve, që përcaktojnë masa konkrete për realizimin e këtij procesi. Pesë prioritetet kyçe që rezultojnë nga dialogu politik i nivelit të lartë midis qeverisë dhe BE-së përfshijnë, “masa efikase për forcimin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut, duke përfshirë romët dhe politikant antidisriminuese”. Përbushja e Prioritetit 5 në Udhërrëfytesin e Qeverisë, orienton marrjen e masave në shumë fusha të politikave specifike për Romët/Egjiptianët si: rregjistrimi civil , aksesit në drejtësi, arsimi, dialogu ndërkulturor, punësimi dhe përmirësimi i aftësive, kujdesi shëndetësor, strehimi dhe integrimi urban dhe mbrojtja sociale. Janë pikërisht këto fusha që kanë orientuar objektivat kryesore të përcaktuara në këtë dokument. Gjithashtu duke marrë parasysh angazhimet e përshkruara në dokumentin Udhërrëfytes Plani i Veprimit jep një listë më të detajuar të aktivitetëve që do të zbatohen gjatë periudhës 2016-2020.

Sot në Shqipëri njihet minoriteti etno-linguistik Rom dhe nga ana tjetër komuniteti Egjiptian. Nga regjistrimi i përgjithshëm i popullsisë në vitin 2011 u identifikuan vetëm 8.300 romë dhe 3.368 egjiptianë. Të dhëna të tjera nga studime të ndryshme raportojnë për 18.276 deri në 120.000 romë dhe supozohet për më shumë se 200.000 egjiptianë, gjë që e bën përfshirjen e tyre social-ekonomike me rëndësi për zhvillimin e përgjithshëm të vendit.

Romët dhe egjiptianët përballen me barrierat e drejtpërdrejta dhe të tërthorta në aksesin e shërbimeve publike, të cilat linden nga kriteret e pranueshmërisë që ata nuk mund t'i plotësojnë, nga mungesa e informacionit ose nga moskuptimi i procedurave administrative, si dhe nga stigmatizimi dhe diskriminimi i vazhdueshëm nga pjesa tjetër e popullatës. Përfshirja afatgjatë ka ndikuar në kushtet e jetesës së romëve dhe egjiptianëve, në trajtimin diskriminues në disa raste nga pjesa tjetër e popullatës dhe në marrëdhënien me institucionet shtetërore. Studimet tregojnë se niveli i varfërisë në radhët e komunitetit rom është dy herë më i lartë se në pjesën tjetër të popullatës, ndërsa niveli i papunësisë është tre herë më i lartë se mesatarja. Tridhjetë e nëntë për qind e banesave të romëve dhe 21 për qind e atyre ku banojnë egjiptianët nuk furnizohen me ujë të pijshëm. Mesatarisht romët kanë një moshë vdekjeje të paktën dhjetë vjet

107

më të re sesa popullsia tjetër jorome dhe kanë shkallë më të lartë të vdekshmërisë foshnjore. Romët dhe egjiptianët përfundojnë mesatarisht 5-6 vjet arsim, krahasuar me mesataren kombëtare që është 10 vjet.

Parimet që udhëheqin *Planin Kombëtar të Veprimit për Integritin e Romëve dhe Egjiptianëve* janë:

1. *Nxitja e përfshirjes sociale* – Aktivitetet e Planit të Veprimit synojnë të nxisin përfshirjen e romëve dhe egjiptianëve në shoqëri e jo të krijojnë sisteme paralele për t'u përdorur nga këto komunitete.
2. *Përdorimi i një qasjeje të targetuar/ synuar për trajtimin e çështjeve specifike të përjashtimit* – Plani i Veprimit propozon gjithashtu masa të targetuara për përgjigjen ndaj situatave të emergjencës që nuk mund të trajtohen përmes burimeve të përgjithshme. Ndërhyrjet e targetuara nuk do të krijojnë diskriminim (p.sh., përmes strehimit apo klasave të ndara për romët dhe egjiptianët), por synojnë të lidhin romët dhe egjiptianët me sistemin e përgjithshëm dhe të përmirësojnë aksesin e tyre në shërbimet publike ekzistuese.
3. *Respektimi i dallimeve* – Plani i Veprimit respekton dallimet mes komunitetit rom dhe atij egjiptian, si dhe brenda vetë këtyre komuniteteve. Plani i Veprimit trajton anëtarët vulnerabël të këtyre komuniteteve, duke njohur faktin që disa romë dhe egjiptianë janë tashmë të integruar në shoqëri.
4. *Vënia e theksit mbi angazhimin e romëve dhe egjiptianëve* – Plani i Veprimit përfshin mekanizmat për angazhimin e romëve dhe egjiptianëve në hartimin, zbatimin dhe

- monitorimin e politikave publike.
5. *Nxitja e bashkëpunimit midis aktorëve të ndryshëm* – Krijimi dhe zbatimi i Planit të Veprimit bazohet në bashkëpunimin midis qeverisjes qendrore, rajonale dhe vendore, shoqërisë civile, komunitetit ndërkombëtar dhe veçanërisht vet komuniteteve.
  6. *Promovimi i lidhjeve ndërsektoriale* – Plani i Veprimit trajton nevojat në një sërë fushash kyçe përfshirë: arsimin dhe promovimin e dialogut ndërkulturor, shëndetësinë, strehimin dhe integrimin urban, punësimin dhe arsimin e aftësimin profesional, mbrojtjen sociale, regjistrimin civil dhe aksesin në sistemin e drejtësisë, me synim nxitjen e integritimit në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme.
  7. *Matja e progresit* – Plani i Veprimit është i pajisur me tregues për matjen e progresit të zbatimit dhe treguesit fillestarë (nga ku do të nisë puna) kur është e mundur.
  8. *Ndërgjegjësimi mbi dimensionin gjinor* – Plani i Veprimit pranon faktin se gratë rome dhe egjiptiane kanë më tepër gjasa të vuajnë përjashtimin dhe diskriminimin gjinor. Dokumenti bën gjithashtu thirrje për mbledhjen e të dhënave të disagreguara sipas gjinisë për çdo tregues përkatës.
  9. *Buxhetimi për zbatimin* – ministritë e linjës kanë identifikuar një buxhet për zbatimin e çdo aktiviteti. Në rastet kur financimi publik është i pamjaftueshëm, ministritë kanë identifikuar edhe hendeqet e financimit ku mund të kërkohet ndihmë nga donatorë.

II – METODOLOGJIA

Plani i Veprimit është hartuar përmes një procesi konsultimi ku kanë marrë pjesë përfaqësues nga institucionet shtetërore, organizatat e shoqërisë civile, kryesisht ato rome dhe egjiptiane dhe komuniteti ndërkombëtar.

107

Metodologjia për hartimin e Planit të Veprimit konsistoi në:

1. *Fazën përgatitore* që u fillua me takimet prezantuese me qëllim njohjen e procesit të hartimit të Planit të Veprimit tek aktorët kryesorë dhe marrjen e mendimeve të tyre. Në të njëjtën kohë, një analizë e strategjive ekzistuese, të dokumentave zyrtare dhe raporteve u ndërmorrën me qëllim për të grumbulluar informacion rreth rezultateve të aktiviteteve të shkuara, shëmbujve të praktikave të mira dhe mësimëve të marra, si dhe të sigurohej që Plani i Veprimit ishte i mirëvendosur me axhenden tërësore të Qeverisë.
2. *Seminare Sektoriale* me ministritë e linjës dhe përfaqësues të shoqërisë civile, përfshi anëtarë të shoqatave Rome dhe Egjiptiane, si dhe organizata ndërkombëtare.
3. *Grupe të fokusuara* me përfaqësues të Romëve dhe Egjiptianëve, pushtetit lokal, organizatave ndërkombëtare dhe specialistë të barazisë gjinore.
4. *Ndjekjen e takimeve individuale* me ministritë e linjës (duke u fokusuar veçanërisht në grumbullimin e të dhënave të pikënisjes së këtij plani dhe hartimin e buxhetit të tij).
5. *Vizita në terren* në bashkinë Berat dhe në Qendrën Tranzitore në Tiranë.
6. *Prezantimi publik* i draft dokumentit të Planit të Veprimit, diskutime dhe përfundime.

Matrica e Planit të Veprimit përshkruan qëllimet, objektivat dhe aktivitetet, afatet e zbatimit, autoritetet përgjegjëse për zbatim dhe kontroll, vlerat e treguesve dhe pikës së nisjes, burimet e informimit, dokumentat strategjik përkatës, si dhe fondet e nevojshme për zbatimin e Planit të Veprimit. Matrica u nda në gjashtë sektorë prioritarë, specifikisht:

- Regjistrimi civil dhe aksesin në drejtësi
- Arsimi dhe promovimi i dialogut ndërkulturor
- Punësimi dhe arsimi e formimi profesional (AFP)
- Kujdesi shëndetësor
- Strehimi dhe integrimi urban
- Mbrojtja sociale

Masat e Planit të Veprimit në këto fusha janë të bazuara në nevojat e romëve dhe egjiptianëve të identifikuar nëpërmjet të dhënave bazë dhe anketimeve, por gjithashtu ato janë bazuar edhe në mundësitë e burimeve dhe kapacitetet e qeverisë për t'iu përgjigjur këtyre masave.

Gjatë procesit të hartimit janë organizuar një seri takimesh prezantuese të drafteve të realizuara, të koordinuara nga Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, të cilat u vijuan me seminare sektoriale në bashkëpunim me ministritë e linjës si më poshtë:

- Ministria e Kulturës
- Ministria e Arsimit dhe Sporteve
- Ministria e Shëndetësisë

- Ministria e Punëve të Brendshme
- Ministria e Drejtësisë
- Ministria e Zhvillimit Urban
- Ministri për Çështjet Vendore, me përfaqësues të këshillave rajonalë dhe të Bashkive kryesore.

Një takim i veçantë është mbajtur me Ministrinë e Financave në lidhje me buxhetimin.

107

Gjithashtu, Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë ka organizuar takime me organizata që promovojnë barazinë gjinore, zyrën e Ministrisë të Inovacionit dhe Administratës Publike dhe Agjencinë për Zhvillim Bujqësor dhe Rural. Konsultime ka patur edhe me Ministrinë e Mjedisit dhe atë të Punëve të Jashtme sa i përket aktiviteteve specifike të Planit të Veprimit për të cilat do të jenë përgjegjëse këto ministri.

PJESËMARRJA E GRUPEVE TË INTERESIT

Plani i Veprimit për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve, 2016-2020 është hartuar me kontributin e dhënë nga grupi teknik i punës i koordinuar nga Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, me anëtarë dhe ekspertë të ardhur nga ministrinë përkatëse të linjës dhe shoqëria civile. Gjatë hartimit të Planit të Veprimit janë konsultuar gjithsej mbi 200 individë nga grupet e interesit.

Ministrinë e linjës

Pas takimeve prezantuese me ministrinë përkatëse të linjës, u organizua një seminar sektorial i posaçëm nga Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë në bashkëpunim me ministri të tjera të linjës dhe në bashkëpunim me përfaqësues nga shoqëria civile rome dhe egjiptiane. Grupet e punës identifikuan nevojat dhe hartuan synimet, objektivat dhe aktivitetet në secilin sektor. Në vijim u organizuan konsultime me ministrinë e linjës për mbledhjen e të dhënave bazë dhe përcaktimin e buxhetit.

Pushteti vendor

Përfaqësues nga këshillat e qarqeve dhe Bashkitë kryesore morën pjesë në dy takime të organizuara nga Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë në bashkëpunimin e Ministrin e Shtetit për Çështjet Vendore. Konsultimet me autoritetet vendore përfshinë edhe një vizitë në terren në bashkinë e Beratit dhe takime me koordinatorët romë dhe egjiptianë në bashkinë e Tiranës.

Shoqëria civile duke përfshirë organizatat rome dhe egjiptiane

Në 5 seminarët sektoriale të zhvilluara, së bashku me ministrinë e linjës morën pjesë përfaqësues të organizatave rome dhe egjiptiane, përfaqësuesi rom i Komitetit Shtetëror për Minoritetet, ekspertë rom dhe egjiptian që punojnë në institucione të pavarura të cilët shprehën gjithashtu këndvështrimet e tyre në diskutimet me grupet e fokusuara. Katër të sapo diplomuar rom dhe egjiptian u përfshinë si pjesë aktive e ekipit të konsulentëve që lehtësuan konsultimet, si dhe mbështetën hartimin e Planit të Veprimit.

Në takimin që Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë organizoi me përfaqësues të organizatave ndërkombëtare, ata dhanë informacione rreth aktiviteteve të tyre në të shkuarën dhe atyre aktuale, të cilat kanë shërbyer si frymëzim për disa nga masat e Planit të Veprimit. Këto organizata kanë dhënë gjithashtu një përshkrim të aktiviteteve që planifikojnë të kryejnë gjatë periudhës 2016-2020. Anketat dhe studime të tjera të publikuara nga organizatat ndërkombëtare në Shqipëri kanë qenë tepër të vlefshme për hartimin e Planit të Veprimit, për argumentimin dhe për përcaktimin e përparësisë së masave të ndryshme.

107

III – KUSHTET AKTUALE

Seksioni në vijim përshkruan sfidat me të cilat përballet komuniteti rom dhe ai egjiptian në fushat e trajtuara nga ky *Plan Veprimi për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve*, dhe më konkretisht:

Regjistrimi civil dhe aksesit në sistemin e drejtësisë

Romët dhe Egjiptianët, hasin vështirësi dhe kanë probleme në lidhje me regjistrimin civil, sidomos për fëmijët romë. Kjo për rastet e lindjeve në institucionet shëndetësore dhe ato jashtë institucioneve, brenda dhe jashtë vendit. Ky fakt sjell pengesa në pajisjen me dokumente të shërbimit të gjendjes civile dhe kur plotëson moshën edhe me dokumente identiteti. Romët dhe më pak egjiptianët hasin barriera në shërbimin e gjendjes civile në rastet e ndryshimit të vendbanimit, për shkak të mungesës së certifikatës së pronësisë ose të kontratës së qirasë së banesës në bashkinë ku janë shpërngulur. Institucioni i Avokatit të Popullit ka dhënë kontribut të rëndësishëm nëpërmjet rekomandimit për: “Marrjen e masave për rregjistrimin e pjesëtarëve të minoritetit Rom, në rregjistrat e gjendjes civile në njësite vendore ku ata kanë vendbanimin aktual”

Sipas Ministrisë së Punëve të Brendshme, në bashkëpunim me organizata të shoqërisë civile në vitin 2014 u rregjistruan 148 fëmijë nga komuniteti Rom si regjistrime të vonuara dhe u identifikuan rreth 500 raste të individëve romë që kanë nevojë për ndihmë të lloje të ndryshme për regjistrimin në gjendjen civile. Vështirësitë në këtë fushë vijnë kryesisht:

- nga mungesa e dokumentacionit të dhënë nga materniteti, për shkak të lindjes jashtë mjediseve shëndetësore. Regjistrimi në gjendjen civile në mungesë të certifikatës së lindjes kërkon ndihmë juridike dhe administrative, të cilën shumica e romëve nuk dinë ku ta marrin dhe nuk mund ta përballojnë financiarisht.
- Regjistrimi i fëmijëve të lindur jashtë shtetit mbetet një sfidë e vështirë pasi prindërit/të interesuarit janë deportuar nga vendet e hapësirës “ SHENGEN” e për pasojë nuk mund të sigurojnë vet dokumentet. Kjo gjendje kërkon ndihmë juridike qoftë edhe nëpërmjet shërbimeve konsullore shqiptare që operojnë në këto shtete, që shpesh romët dhe egjiptianët nuk mund t'i përballojnë financiarisht apo t'i ndjekin. Në vitin 2014, Ministria e Punëve të Brendshme identifikoi mbi 200 raste të tilla në bashkëpunim me organizatat e shoqërisë civile.
- Ndhima juridike/administrative për regjistrimin civil ofrohet kryesisht nga organizatat e shoqërisë civile dhe shumë rrallë nga shërbimi i ndihmës juridike nën varësinë e Ministrisë së Drejtësisë. Ligji për Ndhimën Juridike, i miratuar në vitin 2009, garanton shërbimet e ndihmës juridike falas për personat që nuk mund t'i përballojnë ato. Ndhima juridike mund të ofrohet veçanërisht për çështjet e rregjistrimit në gjendjen civile, nëse ndonjë rast specifik është veçanërisht kompleks ose personi nuk mund të përballojë pagesën për ndihmën juridike. Gjithsesi, vetëm ata që mund të vërtetojnë se përfitojnë nga ndihma sociale, viktimat e dhunës në familje dhe të trafikimit njerëzor e gëzojnë këtë të drejtë. Në këtë kontekst, romët dhe egjiptianët shpesh herë nuk mund të përfitojnë nga sistemi shtetëror.

107

- Transferimi i vendbanimit kërkon që aplikanti të dorëzojë një certifikatë pronësie ose kontratën e qirasë së një apartamenti/banese që ndodhet në bashkinë ku kërkohet të bëhet transferimi. Shumica e romëve dhe egjiptianëve nuk i kanë këto dokumente, pasi shumë prej tyre jetojnë në kasolle/barraka të improvizuara ose në banesa të palegalizuara. Për rrjedhojë, ata nuk përfitojnë nga shërbimet dhe programet vendore, si p.sh. strehimi social.

Ky fenomen mund të trashëgohet nga njëri brez në tjetrin, duke qenë se prindërit e parregjistruar do ta kenë të pamundur të rregjistrojnë lindjen e fëmijëve të tyre. Në këtë mënyrë ka gjasa që numri i personave të parregjistruar të rritet, nëse nuk gjendet një procedurë e qëndrueshme për të gjithë sistemin.

Sipas organizatave të shoqërisë civile, “ një pjesë e progresit është arritur përmes ndryshimeve në legjisllacion, të cilat lehtësojnë dhe rregullojnë procedurën e regjistrimit në gjendjen civile, për rastet e rregjistrimit të vonuar. Për këtë qëllim janë ndërmarrë disa ndryshime në Ligjin “ Për

gjendjen civile”, si dhe u miratuan disa akte nënligjore që përmirësonin procedurën e regjistrimit. Megjithatë më shumë punë duhet kryer në fushën e regjistrimit civil, në identifikimin e rasteve, referimin e tyre deri në regjistrimin final. Njësitë për Mbrojtjen e Fëmijëve mund të ndihmojnë në procesin e identifikimit dhe referimit të rasteve.

Varfëria, përjashtimi social dhe tendenca për të mbijetuar me anë të punës informale i bëjnë romët dhe egjiptianët vulnerabël ndaj trafikimit të qenieve njerëzore. Një studim i vitit 2014, tregoi se një e treta e fëmijëve të rrugës rrezikohen nga trafikimi njerëzor dhe mbi 31 raste të trafikimit të fëmijëve iu paraqitën Mekanizmit Kombëtar të Referimit, duke përfshirë ata që kishin vuajtur shfrytëzimin seksual ose që ishin detyruar të lypnin në Shqipëri dhe Kosovë.

Ndihma juridike luan një rol të rëndësishëm në përgjigjen ndaj këtyre situatave. Sipas ligjit për ndihmën juridike, Ministria e Drejtësisë harton politikat shtetërore në fushën e shërbimeve të ndihmës ligjore për individët, asiston në përgatitjen e akteve ligjore të nevojshme, parashikon zbatimin e dispozitave ligjore dhe vlerëson cilësinë e ndihmës juridike të ofruar. Komisioni Shtetëror për Ndihmën Juridike punon nën varësinë e Ministrisë së Drejtësisë dhe zbaton politikën shtetërore në dhënien e ndihmës juridike për individët, menaxhon buxhetin e dhënë për ofrimin e ndihmës juridike nga shteti, përcakton kriteret e vlerësimit të cilësisë së shërbimit dhe bashkëpunon me organizatat e shoqërisë civile që punojnë në këtë fushë.

Pavarësisht këtyre mekanizmave, ndihma juridike falas mbetet gjerësisht e paaksesueshme për romët dhe egjiptianët, sepse ata nuk mund të sigurojnë dokumentacionin e nevojshëm, veçanërisht dëshmi të vendbanimit të tyre ose të ndihmës ekonomike/të ardhurave dhe Komisioni Shtetëror i Ndihmës Juridike ka nevojë për kapacitete dhe burime më të mëdha për t’iu përgjigjur me efikasitet këtyre nevojave.

Arsimi dhe promovimi i dialogut ndërkulturor

Fëmijët romë dhe egjiptianë kanë përqindje të ulëta të regjistrimit në shkollë, alfabetizimit dhe përfundimit të shkollës krahasuar me mesataren kombëtare. Rreth 40,3% e romëve dhe 12,7% e egjiptianëve janë analfabetë, ndërsa mesatarja kombëtare është vetëm 1,6%.

Sipas UNICEF, 33,9% e popullsisë rome është nën 14 vjeç dhe për rrjedhojë duhet të ndjekë

107

shkollën. Gjithsesi, shumë fëmijë nuk janë regjistruar kurrë dhe përqindja e braktisjes së shkollës është e lartë. Një numër i madh nxënësish romë braktisin arsimin e detyruar jo vetëm si rezultat i qëndrimeve diskriminuese, mungesës së mbështetjes dhe ngacmimeve në shkollë, por edhe për shkak të nevojës për të ndihmuar prindërit e tyre në aktivitete që gjenerojnë të ardhura. Sipas studimit të kryer nga Fondacioni Shoqëria e Hapur për Shqipërinë (OSFA), bashkitë më të prekura nga braktisja e arsimit të detyrueshëm janë Tirana, Korça, Elbasani, Fieri, Durrësi dhe Berati.

Varfëria dhe kushtet e jetesës ndikojnë drejtpërdrejt në mundësitë e fëmijëve romë dhe egjiptianë për t’u arsimuar. Prindërit që shpesh edhe vetë nuk janë të arsimuar nuk mund të ndihmojnë fëmijët e tyre me mësimet, t’u japin udhëzime ose ndajnë përvojën e tyre personale nga kjo periudhë. Më pas, pamundësia për të paguar shpenzimet e jetesës bëhet pengesë për ndjekjen e arsimit më të lartë nga të rinjtë romë dhe egjiptianë. Shpesh ata detyrohen të kërkojnë punë dhe nuk mund ta përballojnë frekuentimin e mësimin me kohë të plotë. Një sërë masash të marra vitet e fundit, duke përfshirë tekstet shkollë falas dhe transportin, vizitat në shtëpi, ndihmën me detyrat e shtëpisë, mësimin e gjuhës dhe seminare për prindërit kanë kontribuar në rritjen e numrit të fëmijëve romë dhe egjiptianë që frekuentojnë shkollën.

UNICEF raporton se “vitet mesatare të frekuentimit të shkollës janë 5,6 vjet për meshkujt [romë] dhe 5,3 vjet për femrat”. Programi “Shansi i dytë” i prezantuar nga Ministria e Arsimit dhe Sporteve është vlerësuar pozitivisht nga organizatat rome dhe egjiptiane dhe është rekomanduar shtrirja e tij në të gjitha shkollat që kanë numër të madh fëmijësh romë. Në të njëjtën kohë, monitorimi i vazhdueshëm dhe përmirësimi do të jenë të nevojshme për të penguar izolimin dhe për të lehtësuar kalimin e romëve dhe egjiptianëve në sistemin e përgjithshëm. *Plani i Veprimt për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve 2016-2020* përfshin rishikimin e programit “Shansi i dytë”, në mënyrë që të lehtësohet kalimi i nxënësve të tij në klasat e rregullta dhe që të gjenden mjete të tjera për parandalimin e izolimit.

Gjithashtu, përqindja e ulët e fëmijëve romë dhe egjiptianë që frekuentojnë arsimin parashkollor i gjen ata të papërgatitur për mjedisin shkollor, duke bërë që të mbeten mbrapa dhe duke braktisur përfundimisht shkollën. Sipas Ministrisë së Arsimit dhe Sporteve, 42% e fëmijëve romë të moshës 3-6 vjeç frekuentojnë arsimin parashkollor, krahasuar me afërsisht 50% të fëmijëve në të gjithë vendin. Nuk disponohet statistika për fëmijët egjiptianë.

Stafi i mësuesve dhe drejtorët e shkollave duhet të përmirësojnë njohuritë e tyre rreth identitetit rom dhe atij egjiptian, si dhe të rrisin kapacitetet e tyre për mësimdhënien në një mjedis arsimor shumëkulturore dhe për menaxhimin e tij. Bashkëpunimi midis shkollës, shërbimeve sociale lokale dhe aktorëve të tjerë është i domosdoshëm për trajtimin e problemeve me të cilat përballen fëmijët romë dhe egjiptianë dhe për t'i bërë ata të ndihen të mirëpritur në mjedisin shkollor.

Arsimimi cilësor konsiston jo vetëm në veprimtaritë brenda shkollës, por edhe në aktivitetet në komunitet, ato të ndërjegjësimit dhe veprimtari të tjera që promovojnë mirëkuptimin e përbashkët dhe dialogun ndërkulturore. Fëmijët romë dhe egjiptianë vuajnë paragjykimet dhe qëndrimet diskriminuese të fshehura, si në mjedisin shkollor, ashtu edhe jashtë tij, gjë që pengon përpjekjet për frekuentimin e shkollës prej tyre dhe më pas integrimin në shoqërinë e gjerë. Në studimin më të fundit të OSFA-së, 80% e familjeve romë kanë raportuar se flasin gjuhën romë në shtëpi (si gjuhë e parë), ndërsa 20% flasin shqip, kështu që sistemi arsimor duhet të promovojë bilingualizmin ndërkohë që lehtëson përfshirjen. Nevojitet një kombinim mes masave

107

kurrikulare dhe ekstrakurrikulare për nxitjen e dialogut ndërkulturore dhe për krijimin e një mjedisi shkollor përfshirës, ku diversiteti kulturor vlerësohet dhe për rrjedhojë të gjithë fëmijët të ndihen të barabartë pavarësisht identitetit të tyre të ndryshëm kulturor.

Punësimi dhe Arsimi e Formimi Profesional (AFP)

Qeveria zbaton një kombinim të politikave pasive dhe atyre aktive, të cilat nxisin integrimin në tregun e punës. Shërbimi Kombëtar i Punësimit, ofron një paketë programesh punësimi të përshtatshme për romët dhe egjiptianët, megjithatë, pjesëmarrja e romëve dhe egjiptianëve në këto programe mbetet në nivele minimale. Varfëria dhe rëndësia e sigurimit të nevojave bazë, ul ndjeshëm interesin e romëve dhe egjiptianëve për të ndjekur shkollat e arsimit profesional, kurset e formimit profesional apo përfshirjen në programe punësimi, si dhe i detyron ata të gjejnë zgjidhje alternative punësimi që shpesh janë informale. Sektorët informalë, si p.sh. mbledhja individuale e mbetjeve të riciklueshme, tregtimi i mallrave të përdorura apo aktivitetet e tjera që nuk kërkojnë trajnim të specializuar, gjenerojnë të ardhura më të larta krahasuar me pagën mujore minimale në sektorët formalë. Gjithashtu kultura e varfërisë dhe përjashtimit, mungesa e besimit të programet ekzistuese të punësimit, përvojat negative në të kaluarën etj., bëjnë që pjesa më e madhe e romëve dhe egjiptianëve që punojnë në sektorin informal detyrohen të vazhdojnë të mbeten aty (duke pranuar pasiguritë e tregut informal të punës) dhe nuk preferojnë të përfshihen në programet e nxitjes së punësimit. Në vitin 2014, qeveria trefishoi Fondin për Punësimin i cili mbulon programet e nxitjes së punësimit deri në vlerën 2,7 milionë USD, pra shtrirja e shërbimeve për komunitetet romë dhe egjiptiane do të jetë thelbësore për të bërë të mundur që ata të përfitojnë nga programet e disponueshme të tregut aktiv të punës.

Nuk ka të dhëna të sakta rreth nivelit të punësimit, të pjesëmarrjes ose të shkallës së papunësisë për romët dhe egjiptianët. Nga studimi i OSFA-së rezultoi se 75% e të rriturve romë në moshë për punë ishin të papunë dhe qytetet më të prekura ishin Elbasani, Berati, Fieri, Gjirokastra, Vlora dhe Lezha. Për shkak të periudhave të gjata të papunësisë dhe angazhimit të shpeshtë në punë informale dhe me pagë të ulët, familjet romë preken nga varfëria mbi dy herë më shumë sesa familjet jo-romë që jetojnë në afërsi të tyre. Nuk disponohen të dhëna mbi komunitetin egjiptian.

Romët që arrijnë të gjejnë punë merren kryesisht me tregti të vogla të dorës së dytë dhe mbledhjen e mbetjeve të riciklueshme, ndërsa popullsia egjiptiane është më tepër e përfshirë në sektorin e shërbimeve, të kujdesit familjar dhe të ndërimit. Punësimi formal bazohet kryesisht në sektorin bujqësor me të cilin sigurohen nevojat bazë (për komunitetet që banojnë në zonat rurale), por që karakterizohet nga parcela të vogla toke, mungesa e infrastrukturës dhe e sistemit ujitës, si dhe nga kostot e larta të mirëmbajtjes. Nga studimi i PNUD-it për vlerësimin e nevojave rezultoi se 95,9% e të intervistuarve romëve dhe 88,7% e të intervistuarve egjiptianë të punësuar, nuk kishin kontrata pune dhe një raport i njëjtë nuk paguante kontributet shoqërore, gjë që kufizonte aksesin e tyre në mbrojtjen sociale dhe shërbime të tjera.

Siç u përmend edhe më lart, një numë i madh romësh dhe egjiptianësh punojnë si mbledhës të mbetjeve të riciklueshme, ndonjëherë në burim (p.sh. në restorante), por shpesh edhe nëpër kazanët e plehrave dhe në zonat e grumbullimit të mbetjeve. Me privatizimin e mundshëm të landfilleve, shumë prej tyre do të mbeten pa burimin e vetëm të jetesës, nëse nuk gjenden mekanizma për përfshirjen formale të tyre në mbledhjen e privatizuar të mbetjeve dhe në sistemet e klasifikimit të tyre. Gjithsesi, aktualisht nuk ka asnjë program shtetëror për

107

mbështetjen ndaj sipërmarrësve dhe të vetëpunësuarve vulnerabël dhe me nivel të ulët aftësish, megjithëse qeveria po mendon propozimin e një projekt-ligji për sipërmarrjet sociale. Romët dhe egjiptianët që prodhojnë produkte artizanale tradicionale kanë mundësi të pakta për shitjen dhe reklamimin e tyre, që vjen si rezultat i të ardhurave të kufizuara.

Romëve që jetojnë në zonat rurale shpesh u mungon dokumentacioni i duhur për vërtetimin e pronësisë mbi tokën që është një nga burimet e vetme të jetesës së tyre. Pasiguria e pronësisë buron nga të dhënat kontradiktore mbi pronësinë e tokës në komunat vendore dhe këshillat e qarqeve (zyra kadastrale e qarkut). Në disa raste, për shkak të nevojës imediate për të ardhura, romët shesin tokën pa ndjekur procedurat ligjore. Për rrjedhojë, ata vazhdojnë të mbeten të regjistruar si pronarë, gjë që ndikon në të drejtën e tyre për të përfituar nga programet e mbështetjes sociale” dhe në detyrimin për të paguar taksat, ndërkohë që në realitet ata nuk janë më pronarë të ligjshëm.

Romët dhe egjiptianët përballen gjithashtu me barriera të fshehta në punësim, duke përfshirë distancën nga puna/shkolla, diskriminimin dhe stigmatizimin e të qenit rom/egjiptian, shpesh të migrimin, mungesën e kartave të identitetit dhe të dokumenteve të tjera personale dhe administrative, mungesën e informacionit mbi ekzistencën e programeve të punësimit, etj. Duke mos pasur informacionin e mjaftueshëm rreth avantazheve të regjistrimit si të papunë, shumë romë nuk kanë akses në masat e marra për arsimin dhe formimin profesional dhe në masat e tregut aktiv të punës. Pjesa më e madhe e zyrave të punës dhe e shkollave apo qendrave profesionale, nuk kanë asnjë të punësuar me origjinë romë ose egjiptiane, gjë që sjell keqkuptime mes administratës dhe komuniteteve dhe ndonjëherë edhe qëndrime diskriminuese gjatë ofrimit të shërbimit.

Edhe pse nuk ka të dhëna të sakta për numrin e të rinjve Rom që ndjekin shkollat e arsimit profesional, mendohet se numri i tyre është pothuajse i pakonsiderueshëm. Mendohet se rritja në frekuentimin e shkollave profesionale nga të rinjtë Rom/Egjiptianë do të jetë një alternativë shumë e mirë edhe për rritjen e përfshirjes së tyre në tregun e punës. Gjithashtu rritja e aftësive të tyre nëpërmjet pjesëmarrjes në kurset e formimit profesional që aktualisht ofrohen falas do të ishte një oportunitet për punësim dhe rritjen e nivelit të jetesës. Kjo do të kërkonte promovimin nga strukturat shtetërore të arsimit dhe formimit profesional por edhe zbatimin e masave specifike për përfshirjen e këtyre komuniteteve në sistemin e arsimit profesional.

Kujdesi shëndetësor

Të dhënat e disponueshme aktualisht nuk tregojnë nëse ka dallime të konsiderueshme në gjendjen shëndetësore mes grupeve etnike në Shqipëri. Gjithsesi, kërkimi i kryer nga BE-ja tregon se “mesatarisht romët kanë një moshë vdekjeje të paktën dhjetë vjet më të re sesa popullsia jo-romë, kanë akses më të ulët në shërbimet shëndetësore dhe kanë shkallë më të lartë të vdekshmërisë foshnjore”.

Studimi rajonal i PNUD/KE/BB i vitit 2011, tregoi mungesë të lartë të sigurimit shëndetësor midis romëve të intervistuar në Shqipëri (68% nuk ishin fare të siguruar, krahasuar me 46% të popullsisë joromë që jeton pranë tyre), në dallim të theksuar me pjesën më të madhe të vendeve të tjera të marra në shqyrtimi nga ky studim. Të gërshetuara me varfërinë që i pengon romët dhe egjiptianët të paguajnë për shërbimet dhe mjekimet, këto vështirësi ndikojnë në jetëgjatësinë më të shkurtër të tyre dhe në sëmundjet kronike.

Gjithashtu, organizatat e shoqërisë civile raportojnë për “trajtim jo të mirë nga ofruesit e kujdesit shëndetësor, pengesa komunikimi dhe shkelje të së drejtës për kujdes shëndetësor”. Si pasojë, shumë romë dhe egjiptianë nuk drejtohen fare në qendrat lokale shëndetësore, por shkojnë direkt në spital, zakonisht në fazat e avancuara të sëmundjes, duke e ditur se atje do të përfitojnë trajtim urgjent falas. Anketa e vitit 2013 e OSFA nxorri në pah që 56% e të përgjigjurve kërkuar mbështetje nga një qendër shëndetësore apo spital 4 deri në 10 herë përgjatë viti 2012, fakt që tregon për një nevojë të lartë për këto shërbime. Fëmijët, që përfaqësojnë 38 për qind të popullsisë romë dhe egjiptiane, kanë akses më të ulët në shërbimet shëndetësore dhe më të lartë të vdekshmërisë foshnjore.

popullisë rome, janë në një pozicion veçanërisht të cënueshëm dhe kalojnë sëmundje kronike në 5.6 për qind të rasteve (përfshirë sëmundje respiratore, infektive dhe goditje epileptike) dhe nuk marrin kujdes shëndetësor në baza të rregullta.

Shumë romë dhe egjiptianë nuk mund të shkojnë te mjeku i familjes, për shkak të pamundësisë për të transferuar zyrtarisht vendbanimin e tyre ose mungesës së dokumenteve personale ose librezës shëndetësore. Shumë familje rome jetojnë në zonat e grumbullimit të mbetjeve ose në rrugë, kështu që nuk mund të pajisen me dokumentet e nevojshme dhe në të njëjtën kohë kanë risk të madh shëndetësor për shkak të kushteve të jetesës. Ata nuk mund të paguajnë shërbimet shëndetësore dhe mjekimin, dhe ndonjëherë duke mos qenë të regjistruar në sistemin e mbrojtjes sociale, nuk mund të përfitojnë nga skemat e rimbursimit apo të uljes së çmimit.

Kushtëzimi i aksesit ndaj kujdesit shëndetësor nga regjistrimi në zyrat e punësimit ka krijuar një barrierë për romët dhe egjiptianët të cilët shpesh mbijetojnë me aktivitete informale dhe preferojnë të mos regjistrohen si të papunë. Një rast studimi i realizuar në vitin 2013 në një komunë të Shushicës (Vlorë), arriti në përfundim se 79 për qind e romëve të pyetur dhe 63 për qind e egjiptianëve nuk kishin kartë shëndeti dhe kjo u evidentua si pengesa kryesore në marrjen e shërbimeve shëndetësore. Numri i lartë i romëve pa karta shëndeti (50 për qind) është identifikuar gjithashtu nga anketimi i vitit 2012 zhvilluar nga OSFA.

Qeveria ka në plan të prezantojë aksesin universal ndaj shërbimeve të kujdesit shëndetësor falas, të cilat do të financohen nga taksat e përgjithshme. Kjo do të bëjë të mundur që personat të cilët nuk disponojnë dokumentacionin e duhur (përfshirë, për shembull, fëmijët që jetojnë në rrugë) të mund të kenë akses në sistemin e kujdesit shëndetësor. Sistemi i ri është planifikuar të nisë zbatimin në vitin 2017 dhe do të kërkojë ndryshime ligjore. Romët dhe egjiptianët do të kenë nevojë për mbështetje gjatë periudhës tranzitore si dhe për të pasur akses në sistemin e ri.

Aktualisht, vetëm ata romë dhe egjiptianë që janë të regjistruar si të papunë, me aftësi të kufizuara, shtatzënë apo të mitur mund të përfitojnë kujdes shëndetësor falas. Ata të cilët punojnë në mënyrë informale për të mbijetuar, nuk janë pjesë e regjistrimit të të papunëve duke humbur kështu të drejtën për akses ndaj sigurimit shëndetësor. *Plani i Veprimit për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve* parashikon aktivitete më intensive për shtrirjen e shërbimeve dhe ndihmës për romët dhe egjiptianët që përfshihen në kategorinë e atyre që përfitojnë kujdes shëndetësor falas (me aftësi të kufizuara, shtatzënë, nën moshën 18 vjeç, të regjistruar si të papunë) por që ende nuk zotërojnë kartën e shëndetit.

Plani i Veprimit parashikon gjithashtu krijimin e njësive të lëvizshme të personelit shëndetësor dhe prezantimin e ndërmjetësuesve shëndetësorë (që vijnë nga komunitetet rome dhe egjiptiane), për të lehtësuar dhe siguruar shtrirjen e shërbimeve shëndetësore në komunitetet më të cënueshme. Aktualisht, infermierët vizitojnë fëmijët e sapolindur dhe mjekët vizitojnë pacientët

107

që nuk mund të lëvizin, por shërbimet shëndetësore mobile ndaj romëve, egjiptianëve dhe banorëve të tjerë në zonat e izoluar duhet të zgjerohen dhe të bëhen të qëndrueshme, sidomos për fëmijët romë dhe egjiptianë gjatë viteve të para të jetës për të garantuar impakt dhe zhvillim të mirë të shëndetit të fëmijës në vitet e ardhshme.

Strehimi dhe integrimi urban

Romët dhe egjiptianët jetojnë në kushte të këqija banimi ku shpesh mungojnë instalimet hidrosanitare, jetojnë në zona periferike dhe pa infrastrukturë pranë. 16 për qind e familjeve rome nuk furnizohen me ujë të rrjedhshëm në shtëpitë e tyre dhe as jashtë saj, ndërkohë që 28% e familjeve rome jetojnë në banesa që nuk janë të lidhura me sistemin e kanalizimit të ujërave të zeza. Nga një studim më i hershëm janë siguruar të dhëna të disagreguara për familjet rome dhe egjiptiane, sipas të cilave 38,8% e banesave të banuara nga romët nuk furnizohen me ujë të pijshëm, krahasuar me 20,8% të familjeve egjiptiane. Përqindje të ngjashme përshkruajnë aksesin në shërbimin e furnizimit me ujë të pijshëm dhe kanalizimit të ujërave të zeza.

Gjithashtu familjet rome dhe egjiptiane shpesh banojnë në banesa nën standard dhe vuajnë pasigurinë e qiramarrjes. Sipas studimit të OSFA-së, 67% e familjeve rome jetojnë në shtëpi private përdhese, pesë për qind në banesa të përshtatura si ish-magazina, kabanone etj, 15% në baraka dhe vetëm 13% në blloqe apartamentesh. Në 38% të rasteve, të gjithë anëtarët e familjes jetojnë në një dhomë të vetme. Studimi i PNUD konstatoi se shumica e romëve jetojnë në ndërtesa të dëmtuara (38,4%) ose në baraka (20,8%), krahasuar me 45,8% dhe 10,9% të egjiptianëve. 68 % e familjeve rome (2.967 familje në total) nuk posedojnë dokumente që vërtetojnë pronësinë mbi shtëpinë. Si pasojë ata jetojnë me riskun për t'u nxjerrë nga shtëpitë dhe/ose për t'u kthyer në të pastrehë. Nuk ka të dhëna rreth pronësisë së familjeve egjiptiane mbi pronën

Në pamje të parë kjo situatë duket e lidhur drejtpërdrejt me varfërinë, por në fakt është më komplekse se kaq. Megjithatë qeveria shqiptare ofron një numër të konsiderueshëm programesh strehimi (shih Tabelën 2), ato mbeten mjaft të vështira për t'u aksesuar nga romët dhe egjiptianët. Ndër arsyet kryesore janë mungesa (e verifikueshme) e të ardhurave që do t'i mundësonte atyre pjesëmarrjen në disa programe, varfëria e cila i pengon njerëzit të paguajnë tarifën e legalizimit, diskriminimi dhe mungesa e dokumentacionit dhe njohurive rreth kësaj fushe me karakter mjaft teknik.

Tabela 2: Përmbledhje e programeve të strehimit

Programi	Përshkrimi	Grupi i synuar i mundshëm	Të ardhurat minimale	Agjencia zbatuese
Banesat me kosto të ulët	Ndërtim i ri	Punëtorë, me të ardhura të ulëta deri në mesatare	39,587 Lekë/ m2 bazuar në Udhëzimin e KM për vitin 2015	Enti Kombëtar i Banesave ose Bashkitë
Subveçionimi i interesit të kredisë së lehtësuar	Kredia është dhënë nga banka private për blerjen e shtëpive në treg; interesi subveçionohet	Të gjitha grupet e përcaktuara në ligj që plotësojnë kushtet e	Në varësi të çmimeve të tregut në qytete të ndryshme. Në Tiranë 89,125 Lekë	Partneritet Publik-Privat

107

	pjesërisht nga buxheti i shtetit	përcaktuara. Të ardhurat mesatare.	bazuar në Udhëzimin e KM për vitin 2015.	
Strehimi social	Ndërtim i ri	Të ardhura mesatare e të ulëta	39,587 Lekë/m2 bazuar në Udhëzimin e KM për vitin 2015	Bashkitë
Bonusi i strehimit (vlëra)	Grant nga qeveria lokale për pagesën e qirasë së tregut. Grande nga qeveria qendrore për disa kategori të përcaktuara në ligjin 9232.	Të ardhura të ulëta-nën mesatare	Në varësi të çmimeve të qirave të tregut në qytete të ndryshme. Për Tiranën ~42.000 Lekë	Vetë-rregullim, Bashkitë
Subveçion i qirasë për banesat sociale me qira në pronësi të bashkive	Grant nga qeveria qendrore për pagesën e qirasë për personat me të ardhura të ulëta	Të ardhura shumë të ulëta	Kur qiraja sociale kalon 25% të të ardhurave neto të familjes	Bashkitë
Zhvillimi i tokës për qëllime strehimi	Zona e ndërtimit dhe shërbimet	Të ardhura të ulëta-në shumë të ulëta		Bashkitë
Grante të vogla	Përmirësimi i kushteve të banimit	Romët Komuniteti	650.000 lekë/ njësi banimi për rikonstruksion Për ndërtime të reja kosto mesatare 39,587 Lekë/ m2 dhe nuk do të kalojë vlerën 1.200.000 lekë/familje	Bashkitë

* Të ardhurat minimale janë llogaritur në bazë të përcaktimeve ligjore dhe treguesve të tjerë si kosto e ndërtimit nga EKB, çmimet mesatare të tregut dhe kushtet e kredisë hipotekare. Këto të dhëna shërbejnë vetëm si tregues dhe nuk do të konsiderohen si përfundimtare.

Burimi: PNUD, *Politikat dhe praktikatat e strehimit për romët në Shqipëri*, shtator 2013, f. 24 (rishikuar me MZHU)

Ka ende pengesa për aplikimet e romëve dhe egjiptianëve në programet e strehimit pasi ata nuk arrijnë të plotësojnë kriteret lidhur me të ardhurat minimale nga burime të verifikueshme. Gjithashtu, shumë romë nuk janë në gjendje ta transferojnë vendbanimin e tyre në bashkinë ku ata jetojnë dhe për këtë arsye nuk kualifikohen për programet lokale të strehimit. Romët dhe

egjiptianët ndryshojnë si komunitete në këtë aspekt: studimet raportojnë se egjiptianët janë më pak të varur nga puna informale dhe si rrjedhojë, mendohet të jenë më të aftë në zgjidhjen e nevojës për strehim . Avokati i Popullit mori në shqyrtim çështjen e përjashtimit të romëve nga strehimi social dhe rekomandoi heqjen e kriterit të të ardhurave minimale për romët dhe futjen e kuotave në nivel lokal, për të siguruar përfaqësimin e romëve midis përfituesve të strehimit

107

social. Megjithatë, deri tani nuk ka pasur ndonjë progres dhe Plani i Veprimit përfshin aktivitete plotësuese për trajtimin e situatës.

Në rekomandimet e dhëna nga ana e Avokatit të Popullit, për nevojën e ndryshimeve të ligjit 9232/2004 “Për programet sociale për strehimin e banorëve në zonat urbane”, drejtuar Ministrisë së Zhvillimit Urban dhe Turizmit, është sugjeruar që të parashikohem dispozita tranzitore të kufizuara në kohë, të cilat do të konsiderohen si masa të vecanta të përkohshme që lehtësojnë aksesin në programet e strehimit social, deri në momentin e përthithjes reale të këtij komuniteti në sistem apo dhe të integritit të tij social.

Banesat e romëve dhe egjiptianëve shpesh ndërtohen në mënyrë të paligjshme dhe procesi i legalizimit është i pavolitshëm për t'u zhvilluar. Një studim i Entit Kombëtar të Banesave në vitin 2006, tregoi se vetëm 4,3% e familjeve romë kishin pronësi mbi tokën ose shtëpinë e tyre, 87% kishin uzurpuar tokë private (objekt i kthimit të pronave) dhe pjesa tjetër e banesave gjendeshin mbi tokë publike. Për rrjedhojë, romët dhe egjiptianët jetojnë në rrezikun e vazhdueshëm të nxjerrjes me forcë nga banesat e tyre dhe nuk mund të përfitojnë nga kompensimi në rast se nxirren për shkak të punimeve publike. Të ngecur në këtë rreth vicioz, ata nuk mund të legalizojnë banesat e tyre ose të përfitojnë nga strehimi social, bashkia nuk siguron infrastrukturën për banesat e jashtëligjshme dhe kjo gjë kontribuon në përjetësimin e varfërisë.

Gjithashtu, romët dhe egjiptianët shpesh nuk janë në gjendje të aplikojnë për legalizim të banesave të tyre ekzistuese. Arsyet për këtë përfshijnë tipin e ndërtimit (jo në gjendje të mirë strukturore dhe të papërshtatshme për legalizim), mos ekzistencën e planeve urbane, mungesën e mjeteve financiare për ndjekjen e procedurave dhe kryerjen e pagesës për tokën, mungesa e aftësisë për të kuptuar procedurat e legalizimit, etj. Studimi i kryer nga OSFA evidentoi vetëm 654 familje të cilët kanë aplikuar për legalizim dhe deri sot, siç raportohet asnjë rom nuk ka arritur të legalizojnë banesën e tij në Tiranë. Nuk ekzistojnë të dhëna për pjesëmarrjen e egjiptianëve në procesin e legalizimit.

Pas krijimit të qeverisë së re në shtator 2013, rasti i familjeve romë të dëbuara u trajtua me prioritet. Ministria Mirëqenies Sociale dhe Rinisë u angazhua për gjetjen e zgjidhjes dhe paraqiti pesë vende të mundshme për strehim në qytetin e Tiranës për t'u marrë në konsideratë nga romët. Ministria përmirësoi kushtet infrastrukturore të një ish zone ushtarake në Tufinë (pasi ky ishte opsioni i zgjedhur nga romët) dhe ndërtoi një Qendër Tranzitore për strehimin e përkohshëm të familjeve të dëbuara. Gjithashtu për strehimin emergjent të familjeve romë të cilat nuk përfitojnë nga shpronësimet qeveria shqiptare miratoi VKM nr. 230, datë 13.5.2015, nëpërmjet të cilës familjet romë që u prishën banesat nga ndërtimi i rrugës “Unaza e madhe e Tiranës”, përfitojnë qira të banesës për dy vjet.

Qeveria shqiptare alokoi 30.000.000 Lekë (rreth 215.000 Euro) në buxhetin e saj për vitin 2014 për strehimin dhe përmirësimin e kushteve të jetesës së romëve. Këto fonde u përdorën për rikonstruksionin e banesave të komunitetit Rom në bashkinë e Lushnjës.

Në total gjatë vitit 2015, rreth 290 familje të komunitetit Rom dhe Egjiptian do të përfitojnë direkt dhe indirekt nga implementimi i këtij programi në projektet e zbatuara në Bashkitë Rrogozhinë, Elbasan, Përmet, Vlorë, Berat, Lezhë, Lushnje, Sarandë dhe Rrëshen. Gjithashtu ata do të përshihen në punësim në fazën e zbatimit të tij duke ndikuar sado pak në cilësinë e jetës së tyre.

107

Gjatë dy viteve të para të *Planit të Veprimit për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve*, financimi për përmirësimin e kushteve të strehimit të romëve nëpërmjet granteve të vogla do të rritet në mënyrë të konsiderueshme por do të fillojë të bjerë në vitin 2017. Në këtë kuadër, është e domosdoshme të shtohen financimet nga buxheti i shtetit, të garantohet shpenzimi sa më eficient i financimeve në dispozicion dhe të sigurohet se bashkitë dhe përfituesit dinë se si t'i aksesojnë këto burime.

Mbrojtja sociale

Niveli i varfërisë në radhët e komunitetit Rom është dy herë më i lartë se në pjesën tjetër të popullatës, shkalla e papunësisë së tyre është tre herë më e lartë se mesatarja. Të ardhurat për rreth 48% të familjeve rome janë më pak se 10.000 lekë/muaj (afërsisht 70 euro), ndërsa 35% e familjeve kanë raportuar të ardhura mujore prej më pak se 20.000 lekë. Një studim i PNUD ka treguar gjithashtu se përfitimet sociale (ndihma ekonomike, aftësia e kufizuar, papunësia) përbënin rreth 13,1% të buxhetit të një familje rome të zakonshme dhe 24% të buxhetit të një familje egjiptiane. *Programet e mbrojtjes sociale luajnë një rol të rëndësishëm në përmirësimin e gjendjes së familjeve rome dhe egjiptiane, duke ofruar shërbimet e ndihmës financiare (ndihma ekonomike dhe pagesa e aftësisë së kufizuar), të mbrojtjes së fëmijëve dhe shërbimet me bazë komunitetin.*

Në zbatim të Ligjit Nr. 9355/2005 për “Ndhimën dhe Shërbimet Shoqërore”, programi i Ndhimës Ekonomike ndihmon mesatarisht 80.000 familje me një pagesë mujore kesh/ me para në dorë. Përfitime të tjera përfshijnë subvencionimin e energjisë elektrike dhe ofrimi i ndihmës për personat me aftësi të kufizuara dhe familjet e tyre.

Gjithsesi, romët dhe egjiptianët kanë më pak gjasa të plotësojnë kriteret për përfitimin nga shërbimet sociale (duke përfshirë ndihmën ekonomike) për shkak të mungesës së dokumenteve personale ose të transferimit formal të vendbanimit, analfabetizmit ose paaftësisë për të plotësuar formularët e aplikimit, procedurave të komplikuar, ekzistencës së një pronësie ligjore mbi toka që ata nuk i zotërojnë de-fakto etj. Ndonjëherë, ata humbasin përfitimet për shkak të pamundësisë për të regjistruar transferimin e vendbanimit brenda afatit të caktuar. *Familjet rome dhe ato egjiptiane që nuk janë të regjistruara për të përfituar nga ndihma ekonomike ose që nuk kanë dokumentet e nevojshme për të hyrë në këtë sistem nuk mund të përfitojnë as nga një gamë shërbimesh të tjera, duke përfshirë, kujdesin shëndetësor, strehimin social apo ndihmën juridike falas.*

Gjatë këtyre viteve, synimi i qeverisë ka qenë përmirësimi i rishpërndarjes së burimeve të saj dhe ulja e varësisë ndaj ndihmës financiare përmes kërkesës për punë. Ndërkohë që mbulimi i të varfërve ekstremë është përmirësuar, niveli i ndihmës mbetet i ulët dhe vetëm 2.000 familje rome dhe egjiptiane janë përfshirë në skemën e NE nga 80.000 familje gjithsej, për shkaqet e përmendura më sipër. Nëpërmjet një VKM-je, niveli i pagesës është përcaktuar në proporcion me numrin e fëmijëve dhe një shumë speciale ekstra i shtohet përfituesve, fëmijët e të cilëve janë vaksinuar dhe ndjekin rregullisht shkollën. Këto pagesa i jepen si burra ashtu dhe grave me qëllim që të kenë akses të njëjtë ndaj fondeve. Pilotimi i skemës së ndihmës ekonomike në tre rajone (Tiranë, Durrës, Elbasan), përveç avantazheve, ka sjellë edhe disa sfida dhe vështirësi të pretenduara nga familje dhe organizata, sidomos në Elbasan, gjë që kërkon ndërhyrje në përmirësimin e procedurave të ankimimit.

107

Strategjia Sektoriale e Mbrojtjes Sociale evidenton problemet e mëposhtme në sistemin e ndihmës ekonomike:

- Identifikimi i familjeve të varfra është i vështirë si pasojë e pasaktësive në regjistrat e gjendjes civile, ku shpesh nuk reflektohet migrimi i popullsisë; volumi i madh i dokumentacionit të kërkuar i cili rrit rrezikun për gabime në plotësim dhe presionin për pagesa dhe transaksione të paligjshme; dhe mospërputhja e treguesve administrativë dhe treguesve të varfërisë.
- Bllok grantet e marra nga njësitë e qeverisjes vendore nuk reflektojnë nivelin e varfërisë së atij komuniteti si rezultat i mungesës së informacionit të nevojshëm nga ana e pushtetit vendor.
- Mbulimi dhe nivelet e pagesave janë të ulëta, çka bën që efekti në uljen e varfërisë të jetë shumë i vogël (pagesa mesatare është e barabartë me më pak se 15% e kufirit të varfërisë).

Në vitin 2012, Avokati i Popullit nxori në pah disa pengesa me të cilat përballen romët në aksesin në shërbimet sociale, konkretisht duke iu referuar familjeve rome që më parë kanë jetuar në fshatra dhe janë regjistruar në qytete pas datës 1 gusht 1991. Sipas vendimit të Këshillit të Ministrave “Për përcaktimin e kriterëve, procedurave dhe përmasave të ndihmës sociale”, këto

familje duhet të vërtetohet që nuk kishin në pronësi toka në fshatin nga i cili vinin dhe që ishin shpërngulur për arsye punësimi. Gjithashtu, nëse këta persona kishin përfituar nga ndihma ekonomike në vendin e tyre të mëparshëm të banimit, u caktohej një afat prej 30 ditësh për t'u regjistruar në qytetin e ri të banimit, në mënyrë që të vazhdonin të merrnin ndihmën. Avokati i popullit shpjegoi se familjet rome shpesh nuk mund të plotësonin këto kërkesa, gjithsesi ende nuk është gjetur një zgjidhje për të gjithë sistemin.

Përparimet në integrimin e shërbimeve sociale dhe të punësimit janë testuar veçanërisht nga pengesat që romët dhe egjiptianët hasin në kalimin nga ndihma ekonomike në punësim. Sikurse përshkruhet në seksionin për punësimin dhe AFP-në, hyrja e romëve dhe egjiptianëve në këto programe mbetet e ulët, duke e bërë kështu ndihmën ekonomike burimin e vetëm të besueshëm të të ardhurave të tyre.

Shërbimi i fuqizimit të familjes dhe shërbime të tjera me bazë komunitetin të nevojshme për parandalimin, mbrojtjen dhe riintegrimin e fëmijëve të rrugës dhe viktimave të trafikimit njerëzor janë të kufizuara. Gjithashtu ka një monitorim të kufizuar të ofrimit të shërbimeve të komunitetit dhe të koordinimit/referimit në programe të tjera mbështetëse (p.sh. punësim, strehim, AFP dhe arsim).

Qeveria licencën ofruar e shërbimeve shoqërore që punojnë për mbrojtjen e fëmijëve, mbështesin viktimat e dhunës dhe trafikimit, ofrojnë ndihmë psiko-sociale për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe shërbime të tjera në nivel lokal. Këto shërbime kanë shumë rëndësi për romët dhe egjiptianët, veçanërisht për trajtimin e nevojave të fëmijëve të rrugës, viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore dhe dhunës mbi bazë gjinore në familje, njerëzve që jetojnë në vendbanime të izoluara dhe informale dhe grupeve të tjera të cenushme.

Grupet e fëmijëve më në risk përfshijnë fëmijët që migrojnë, që jetojnë në rrugë dhe fëmijët që detyrohen me forcë të punojnë ose vuajnë të tjera forma shfrytëzimi. Një iniciativë pilote për mbrojtjen e këtyre grupeve të fëmijëve po zbatohet në Tiranë nga Agjencia Shtetërore për

107

Mbrojtjen e të Drejtave të Fëmijëve, Ministria e Punëve të Brendshme, Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë, Shërbimi Social Shtetëror, Shërbimi Kombëtar i Punësimit, Drejtoria Rajonale Arsimore dhe organizatat e shoqërisë civile. Një studim mbi profilizimin e fëmijëve në situatë rruge ka treguar se 70 për qind e tyre janë nga komunitetet rome dhe egjiptiane. Po ndiqet qasja e menaxhimit të rastit, e cila në të ardhmen do të kombinohet me një shtrirje më të madhe të shërbimeve komunitare. Rreth 100 fëmijë vendosen në institucione të kujdesit social çdo vit dhe afërsisht 30-40 për qind e tyre vijnë nga komunitetet rome dhe egjiptiane. Kjo është një masë emergjente e qeverisë për t'u përgjigjur situatës emergjente të numrit të madh të fëmijëve në situatë rruge. Gjithë mënyrat e tjera të trajtimit afatgjatë të këtyre fëmijëve janë duke u eksploruar nëpërmjet procesit të deinstitutionalizimit, i cili është në proces.

Përgjigjja ndaj nevojave të familjeve që jetojnë në rrugë (veçanërisht fëmijët) kërkon masa të koordinuara mes institucioneve arsimore, shërbimeve sociale dhe policisë. Qendra Tranzitore e Emergjencave në Tiranë trajton së bashku familjet dhe fëmijët. Kjo Qendër gjithashtu punëson familjet që jetojnë atje, siguron pako me të mira materiale, lehtëson rregjistrimin në gjendjen civile dhe siguron rregjistrimin e fëmijëve në shkolla. Disa romë gjithashtu punojnë për institucione të tjera rezidenciale. Gjithsesi ky plan thekson se roli i Qendrës Tranzitore të Emergjencave në Tiranë duhet të përcaktohet më qartë në mënyrë që kjo ndërhyrje pilot të mund të vazhdojë të mbështesë në të ardhmen familjet më vulnerabël (duke përfshirë përcaktimin e kapaciteteve të qëndrës si dhe procedurat për rregjistrimin e përfituesve të rinj). Qendra duhet të vazhdojë të vlerësojë nevojat e çdo fëmije dhe familjeje rast pas rasti në mënyrë që të përcaktohet gama e shërbimeve që nevojiten për t'i çuar ata drejt pavarësisë, punës së denjë dhe përfshirjes në komunitetin vendas. Fuqizimi i familjeve duhet të vazhdojë të jetë prioritet i Qendrës, me qëllim lehtësimin e riintegrimin në shoqëri.

Reforma në sistemin e pensioneve ndikoi pozitivisht në jetesën e romëve dhe egjiptianëve të moshuar. Ligji i ri, i cili hyri në fuqi më 1 janar 2015, parashikon përfitimin e pensionit social për personat mbi 70 vjeç, të cilët nuk kanë mundur të paguajnë kontributet për arsye specifike. Ky pension synon të sigurojë nevojat bazë për personat që nuk kanë burime të tjera të ardhurash.

IV – VIZIONI DHE QËLLIMET STRATEGJIKE

Vizioni : Rritja e aksesit në shërbimet publike nëpërmjet heqjes së vazhdueshme të barrierave për Romët dhe Egjiptianët gjatë pesë viteve të ardhëshme, do të sjellë një shëndet më të mirë, një arsimim më të plotë, rritjes së mirëqenies nëpërmjet punësimit formal e si pasojë integrimin të plotë të këtyre komuniteteve.

Qëllimet Strategjike :

- Lehtësimi i mundësive për shfrytëzimin e barabartë të shërbimit të regjistrimit civil dhe drejtësisë për romët dhe egjiptianët.
- Romët dhe egjiptianët të gëzojnë akses dhe përfshirje të plotë në arsim cilësor duke mos qenë subjekt i diskriminimit dhe segregimit.
- Krijimi i mundësive të barabarta për punësimin formal të romëve dhe egjiptianëve.
- Garantimi i një kujdesi mjekësor të aksesueshëm, të përballueshëm dhe të barabartë për

107

romët dhe egjiptianët.

- Përmirësimi i kushteve të strehimit për romët dhe egjiptianët.
- Rritja e aksesit në programet e mbrojtjes sociale për anëtarë të komunitetit Rom dhe Egjiptian.

V – OBJEKTIVAT E POLITIKËS

Plani i Veprimit për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve 2016-2020 vjen si një dokument politik i qeverisë shqiptare që adreson problematikat dhe çështjet kryesore që ndikojnë në jetën e komuniteteve rome dhe egjiptiane duke krijuar shpeshherë diferenca në krahasim me pjesën tjetër të popullsisë.

Ky Plan Veprimi ngrihet gjithashtu mbi dokumentet e mëparshme të politikave specifike që nxisin përfshirjen e romëve dhe egjiptianëve në Shqipëri. Në vitin 2003, qeveria miratoi *Strategjinë Kombëtare për Përmirësimin e Kushteve të Jetesës së Minoritetit Rom 2003-2013*, të ndjekur nga *Plani Kombëtar i Veprimit për Romët 2010-2015* që u miratua pas aderimit të vendit në Dekadën e Përfshirjes Rome. Këto dokumente janë përdorur për të udhëhequr programet publike që synojnë të përmirësojnë statusin e romëve dhe egjiptianëve.

Në kuadër të procesit të integrimin të Shqipërisë në BE , qeveria shqiptare ka miratuar tashmë disa dokumenta, sic janë Plani Kombëtar i Integrimin Europian 2016-2020, Udhërrëfytes për plotësimin e 5 Prioriteteve, që përcaktojnë masa konkrete për realizimin e këtij procesi. Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë në bashkëpunim me Komisionin Europian organizuan një seminar në muajin Shkurt 2014, i cili solli së bashku të gjithë aktorët e interesuar për të analizuar situatën e komunitetit Rom/Egjiptian në Shqipëri por edhe për të dhënë rekomandime për masat që duhet të ndërmerren për përmirësimin e jetesës së tyre dhe sidomos për integrimin e qëndrueshëm të komuniteteve rome dhe egjiptiane përmes përgatitjes së një Plani Veprimi. Rekomandimet e këtij seminari u përdorën si bazë për të udhëhequr hartimin e Planit të Veprimit dhe janë pasqyruar në aktivitetet e tij.

Pesë prioritetet kyçe që rezultojnë nga dialogu politik i nivelit të lartë midis qeverisë dhe BE-së përfshijnë, “masa efikase për forcimin e mbrojtjes së të drejtave të njeriut, duke përfshirë romët dhe politikant antidiskriminuese”. Përbushja e Prioritetit 5 në Udhërrëfytesin e Qeverisë, orienton marrjen e masave në shumë fusha të politikave specifike për Romët/Egjiptianët si: regjistrimi civil , aksesit në drejtësi, arsimi, dialogu ndërkulturor, punësimi dhe përmirësimi i aftësive, kujdesi shëndetsor, strehimi dhe integrimi urban dhe mbrojtja sociale. Janë pikërisht këto fusha që kanë orientuar objektivat kryesore të përcaktuara në këtë dokument. Gjithashtu duke marrë parasysh angazhimet e përkrahura në dokumentin Udhërrëfytes Plani i Veprimit jep një listë më të detajuar të aktiviteteve që do të zbatohen gjatë periudhës 2016-2020.

Objektivat e politikave janë grupuar sipas fushave të poshtëshënuara.

Fusha e politikës: Aksesit i barabartë në regjistrimin civil dhe në drejtësi.

Objekti 1: Ofrimi i ndihmës ligjore për pasqyrimin e të dhënave reale në regjistrin kombëtar të gjendjes civile të komunitetit Rom dhe Egjiptian me qëllim zgjidhjen e problematikave që i

107

pengojnë në aksesin e tyre të plotë në shërbimin e gjendjes civile.

Objektivi 2: Fuqizimi i kapaciteteve për identifikimin e romëve dhe egjiptianëve në rrezik trafikimi si dhe referimin, mbrojtjen dhe riintegrimin e rasteve të trafikuar.

Fusha e politikës: Arsimimi dhe promovimi i dialogut ndërkulturor.

Objektivi 1: Më shumë djem dhe vajza romë dhe egjiptiane që përfundojnë të gjitha nivelet e arsimit.

Objektivi 2: Promovimi i dialogut ndërkulturor dhe mirëkuptimit të përbashkët përmes zhvillimit të komuniteteve mbi bazë shkolle.

Objektivi 3: Të forcohet bashkëveprimi i shkollës me shërbimet sociale, për adresimin e rasteve të fëmijëve romë dhe egjiptianë me probleme sociale-ekonomike.

Objektivi 4: Promovimi i njohjes së identitetit Rom dhe atij Egjiptian si pjesë përbërëse e trashëgimisë kulturore të Shqipërisë.

Fusha e politikës: Punësimi dhe Arsimi e Formimi Profesional (AFP)

Objektivi 1: Integrimi i romëve dhe egjiptianëve në tregun e punës nëpërmjet AFP-së dhe programeve aktive të punësimit.

Objektivi 2: Nxitja e sipërmarrjes (sociale) dhe vetëpunësimit i romëve dhe egjiptianëve.

Objektivi 3: Rritja e kapaciteteve dhe përmirësimi i performancës së punës së punonjësve të zyrave të punësimit dhe të sistemit të arsimit dhe formimit profesional, për integrimin e romëve dhe egjiptianëve në tregun e punës.

Fusha e politikës: Kujdesi Shëndetësor

Objektivi 1: Rritja e numrit të romëve dhe egjiptianëve që përdorin shërbimet bazë shëndetësore.

Objektivi 2: Përmirësimi i informimit dhe promovimit shëndetësor për shërbimet e disponueshme të kujdesit shëndetësor për romët dhe egjiptianët.

Fusha e politikës: Strehimi dhe Integrimi urban

Objektivi 1: Përmirësimi i mekanizmave që do të ndikojnë në lehtësimin e familjeve të komunitetit Rom dhe Egjiptian për procedurat e legalizimit.

Objektivi 2: Më shumë familje romë dhe egjiptiane të përfshira në programet e strehimit direkt dhe indirekt.

Fusha e politikës: Mbrojtja Sociale

Objektivi 1: Përmirësimi i përfshirjes së anëtarëve të komunitetit Rom dhe Egjiptian në

107

programet e mbrojtjes sociale.

Objektivi 2: Nxitja/ndërtimi i programeve për riintegrimin me fokus forcimin e familjes dhe riintegrimin në punë.

Objektivi 3: Riintegrimi në shoqëri i familjeve që qëndrojnë në Qendrën Tranzitore të Emergjencave.

VI – KUADRI VLERËSUES DHE MONITORUES

Plani Kombëtar i Veprimit për integrimin e komunitetit Rom dhe Egjiptian 2016-2020, është një dokument politikash specifike për komunitetet e targetuara por në përgjithësi të plotë me të gjitha

dokument politikash specifike për komunitetet e targetuara por në përputhje të plotë me të gjitha startegjitë sektoriale e nën obrellën e Startegjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020 (SKZHI). Në këtë kontekst procesi i monitorimit të zbatimit të tij do të jetë një proces ndërsektorial.

Kuadri vlerësues dhe monitorues do të ushqejë orientimin e politikave në kuader të Sistemit të Planifikimit të Integruar (SPI) i cili është sistemi kryesor vendimmarrës që përcakton drejtimin strategjik dhe alokimin e resurseve të vendit. Ai do të furnizojë me raporte monitoruese dhe vlerësuese Grupin e Menaxhimit të Integruar të Politikave (GMIP), për Sektorin e Punësimit dhe atë Social, i ngritur me Urdhërin e Kryeministrit Nr.129 datë 21.09.2015 “Për marrjen e masave institucionale dhe operacionale për zbatimin e qasjes sektoriale dhe krijimin e Grupeve të Menaxhimit të Integruar të Politikave (GMIP). GMIP-të do të monitorojnë reformat sektoriale në Shqipëri në përputhje me Prioritetet e Qeverisë, Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim (SKZHI), procesin e Programit Buxhetor Afatmesëm (PBA), procesin e anëtarësimit në BE dhe detyrimet ndërkombëtare të Shqipërisë. Monitorimi i progresit të zbatimit të objektivave dhe masave të këtij Plani do të paraqitet në mënyrë periodike dhe do të jetë pjesë e diskutimeve në takimet e Nën Grupit Tematik të Përfshirjes Sociale që do të udhëhiqet nga MMSR dhe përberje të strukturave ndërsektoriale.

Në nivel më bazik për monitorimin e zbatimit të Planit të Veprimit, përgjegjëse do të jenë pikat e kontaktit për romët dhe egjiptianët në ministritë e linjës, të cilët mbledhin të dhëna dhe identifikojnë boshllëqet e informacionit që nevojitet. Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë ka rol koordinues dhe bashkërendues mbi ecurinë e zbatimit. Plani i Veprimit parashikon publikimin e progres raporteve vjetore dhe mbështetjen për raportet monitoruese të shoqërisë civile. Sfidat për një funksionim më të plotë të kuadrit monitorues mbetet ndërveprimi me strukturat e nivelit vendor.

Ministritë përgjegjëse do të punojnë me përfaqësuesit rajonal dhe të bashkive të vendit për të përmirësuar cilësinë e të dhënave. Të dhënat administrative përdoren nga pjesa më e madhe e ministrive për të monitoruar pjesëmarrjen e romëve dhe të një pjesë më të vogël egjiptianësh në programet e përgjithshme dhe të synuara të qeverisë, siç janë promovimi i punësimit, AFP, ndihma ekonomike etj. Gjithsesi, procesi i vetëdeklarimit si romë ose egjiptianë nuk është i standardizuar dhe disa struktura në nivel vendor hezitojnë të mbledhin këto të dhëna nga frika se mos dhunojnë të drejtat e privatësisë. Nevojitet ngritja e kapaciteteve për të garantuar që të gjitha zyrat shtetërore përkatëse të mund të mbledhin të dhënat e nevojshme për monitorimin e zbatimit të Planit të Veprimit, duke mbrojtur njëkohësisht të drejtat e privatësisë të romëve dhe egjiptianëve. Mungojnë veçanërisht të dhënat mbi gjendjen e egjiptianëve.

107

Në nivel politikash dhe objektivash strategjike, monitorimi do të kryhet përmes mekanizmit të vlerësimit bazuar në rezultate, sipas urdhërit nr. 139, datë 1.7.2010, të kryeministrit, “Për zbatimin e procesit të monitorimit të Statëgjive Sektoriale e Ndërsektoriale”.

Në vazhdim të punës dhe përpjekjeve të MMSR-së për krijimin e një mekanizmi efektiv të monitorimit dhe vlerësimit të progresit në nivel kombëtar të Planit Kombëtar të Veprimit, si dhe për bashkëveprimin ndërmjet ministrive të linjës dhe institucioneve/ zyrave qeveritare për Romët; MMSR do të riaktivizojë sistemin elektronik online “ROMALB” si një sistem në të cilin do të hidhen dhe përditësohen të dhëna për treguesit e Planit të Veprimit 2016-2020 dhe që do të kontribuojnë në: i. Lehtësimin e veprimtarisë në mbledhjen e të dhënave dhe harmonizimin e statistikave në kohë reale për nivele të ndryshme ndërhyrjesh në komunitetet Rome dhe Egjiptiane; ii. Monitorimin dhe analizën e të dhënave në nivel kombëtar të indikatorëve të Planit të Veprimit; iii. Përmirësimin e cilësisë së raporteve të gjeneruara nga MMSR si dhe; iv. Kompjuterizimin e mbledhjes së të dhënave për Romët dhe Egjiptianët me qëllim monitorimin e ndërhyrjeve dhe vlerësimin e situatës për përmirësimin e cilësisë së jetesës së tyre.

MMSR do të marrë masat për trajnimin dhe ofrimin e asistencës teknike të vazhdueshme të përdoruesve të sistemit elektronik “ROMALB”, për regjistrimin e të dhënave të treguesve të monitorimit, përditësimin e tyre, si dhe për administrimin e përshtatshëm të këtij sistemi. Në funksion të përdorimit të efektivitetit të sistemit “ROMALB”, MMSR në cilësinë e koordinatorit të implementimit dhe raportimit të këtij plani veprimi do të bashkëpunojë dhe bashkërendojë punën, përveçse me të gjitha ministritë e linjës, edhe me institucione të tjera të pavarura, si dhe do të propozoj masa për eficientësinë e sistemit elektronik dhe përmirësimin e tij në të ardhmen.

Ministria e Mirëqenies Sociale dhe e Rinisë ka një rol koordinues dhe ndërkohë Drejtoria e Përfshirjes Sociale dhe Barazisë Gjinore brenda kësaj Ministrie monitoron zbatimin e Planit të Veprimit ndërsektorial dhe harton raportet e progresit. Për periudhën 2016-2020, është e nevojshme të forcohen kapacitetet e kësaj Dreitorie. Në mënyrë që të koordinohet sa më mirë

zhvillimi i politikave dhe zbatimi jo vetëm i integritetit të Romëve dhe Egjiptianëve, por gjithashtu edhe nxitja e përfshirjes sociale në nivele më të larta.

Ministria e Mirëqenies Sociale dhe Rinisë do të lehtësojë gjithashtu koordinimin me organizatat ndërkombëtare, të cilat promovojnë integrimin e romëve dhe egjiptianëve përmes programeve të tyre. Një grup pune sektorial për përfshirjen sociale, do të japë informacion të vazhdueshëm mbi statusin dhe situatat e emergjencës në lidhje me romët dhe egjiptianët. Plani i Veprimit parashikon se këto takime duhet të mbahen çdo gjashtë muaj, duke kryer ndërkohë vizita në terren në njësitë e qeverisjes vendore.

Baza kryesore e kuadrit monitorues të Planit Kombëtar të Veprimit për integrimin e komunitetit Rom dhe Egjiptian 2016-2020, do të jetë seti i indikatorëve të Monitorimit sipas tabelës në Aneksin 2.

ROLI I SHOQËRISË CIVILE DHE KOMUNITETIT NDËRKOMBËTAR NË ZBATIMIN E PLANIT TË VEPRIMIT

Plani i Veprimit identifikon organet shtetërore që janë përgjegjëse për zbatimin e secilit prej aktiviteteve, por një rol të rëndësishëm në ofrimin e shërbimeve luajnë edhe grupet e tjera të interesit, të cilat lidhin institucionet me komunitetet rome dhe egjiptiane, si dhe

107

financojnë ndërhyrjet e synuara në situatat e emergjencës ose në zonat emergjente. Organizatat e shoqërisë civile rome dhe egjiptiane si dhe ato që përfaqësojnë interesat e tyre janë identifikuar veçanërisht si partnerë kyç për të siguruar që shërbimet publike të arrijnë deri te komunitetet më vulnerabël. Gjatë periudhës në vijim, qeveria do të vazhdojë të mbështetet në ndihmën që ofrojnë për furnizimin dhe monitorimin e shërbimeve sociale, të kujdesit shëndetësor dhe të arsimimit, për lehtësimin e regjistrimit në gjendjen civile, identifikimin e situatave të emergjencës për strehim dhe bashkëpunimin në fusha të tjera.

Komuniteti ndërkombëtar ka kontribuar gjithashtu në zbatimin e Planit të Veprimit duke promovuar shembujt e praktikës së mirë nga Shqipëria dhe rajoni, si dhe duke (bashkë) financuar disa prej veprimtarive. Për të lehtësuar këtë proces, qeveria ka identifikuar veprimtaritë specifike të Planit të Veprimit që do të përmirësojnë statusin e romëve dhe egjiptianëve, por ka hendeqe financiare. Në raste të tjera, qeveria ka caktuar financimin publik, por financimet shtesë nga donatorët mund të rrisin shkallën ose të përmirësojnë cilësinë e veprimtarive të caktuara.

Për të garantuar mbështetje të koordinuar ndaj komuniteteve rome dhe egjiptiane, qeveria fton grupet e interesit nga shoqëria civile si dhe ato ndërkombëtare që të përfshijnë gjithmonë ministrinë përkatëse të linjës në zbatimin e veprimtarive. Kjo qasje do të ndihmojë në koordinimin e përpjekjeve të qeverisë me përpjekjet e grupeve të tjera të interesit, do të ndihmojë në shmangien e mbivendosjes së burimeve të disponueshme dhe në garantimin që këto burime të përdoren në mënyrën më efikase të mundshme.

ROLI I BASHKIVË NË ZBATIM

Bashkitë gjenerojnë burime dhe kapacitete të rëndësishme për zbatimin e aktiviteteve të nxitjes së integritetit të komuniteteve Rome dhe Egjiptiane. Deri tani, ka disa bashki që kanë hartuar planet e tyre të veprimit në këtë fushë, dhe ku kanë caktuar prioritetet të identifikuar në bashkëpunim me popullsinë Rome dhe Egjiptiane. Nga ana tjetër, vetë bashkitë mund të zgjedhin që të hartojnë Plane Lokale Veprimi për Përfshirjen Sociale ose Mbrojtjen Sociale, ku integrimi i Romëve dhe Egjiptianëve të jetë objektivi kryesor, por edhe grupe të tjera mund të përfshihen në të.

Gjithashtu, Bashkitë luajnë një rol të rëndësishëm në zbatimin e masave të Planit Kombëtar të Veprimit në të gjithë sektorët. Në sajë të rritjes së përgjegjësisë të pushtetit vendor bazuar në reformat e Decentralizimit, dhe Administrimit Territorial, ministrinë parashikojnë një bashkëpunim më të ngushtë me Bashkitë për zbatimin e Planit Kombëtar të Veprimit.

VII – BURIMET FINANCIARE

Plani i Veprimit përfshin një buxhet për zbatimin e çdo veprimtarie. Në varësi të llojit të veprimtarisë, Plani i Veprimit specifikon:

1. *Financimin nga qeveria* për masat që kanë si objekt të qartë romët dhe egjiptianët ose që vijnë nga buxheti i përgjithshëm dhe kontribuojnë në përpjekjet për integrimin.
2. *Financimi nga donatorët* për kostot që nuk mund të mbulohen nga buxheti i qeverisë. Ky financim mund të kanalizohet përmes organeve shtetërore ose organizatave të shoqërisë civile që ofrojnë shërbimet në fushën e caktuar.
3. *Kombinimi i financimit nga qeveria dhe financimit nga donatorët.*
4. *Asnjë kosto* – kur nuk nevojitet financim shtesë për zbatimin e veprimtarive ose kjo gjë mund të arrihet duke përdorur burimet ekzistuese (të përgjithshme) të qeverisë.

Në buxhetin e Planit të Veprimit nuk janë përfshirë zërat e mëposhtëm:

1. Pjesëmarrja e romëve dhe egjiptianëve në masat integruese (p.sh. mjekimet që ofrohen edhe për romët dhe egjiptianët që bëhen pjesë e sistemit shëndetësor të përgjithshëm, kostoja e strehimit social të përdorur nga romët dhe egjiptianët midis të tjerëve, kostot e lëshimit të kartave të identitetit për romët dhe egjiptianët, ndihma ekonomike etj.). Vetëm në rastet kur programet e përgjithshme janë reformuar ose përmirësuar për të mundësuar një aksesim më të mirë për romët dhe egjiptianët (duke përfshirë programet e nxitjes së punësimit, AFP-në, bursat për AFP-në, transportin në shkollë dhe programin “Shansi i Dytë”, pjesa proporcionale e këtij buxheti është përfshirë në bazë të numrit të përfituesve romë dhe egjiptianë dhe kjo është shënuar në matricë.
2. Nuk janë përfshirë gjithashtu buxhetet e bashkive, sepse ato do të pasqyrohen në Planet Lokale të Veprimit për romët dhe egjiptianët (ndërsa plani kombëtar fokusohet në burimet dhe përgjegjësitë kombëtare). Megjithatë, në Planin e Veprimit janë përfshirë fondet e ministrive që u akordohen bashkive (p.sh. nëpërmjet granteve të vogla në fushën e strehimit, apo ndihma ekonomike etj.).
3. Aktivitetet e përshkuara në Matricën e Planit, që shoqërohen me shënimin “Pa Kosto”, janë aktivitete që kryhen nga strukturat shtetërore dhe janë pjesë e detyrave funksionale të nënpunësve të institucioneve.

Qëllimi i këtyre udhëzimeve ishte të paraqisnin vlera reale buxheti dhe të siguronin përfshirjen e burimeve përkatëse. Llogaritja e fondeve të nevojshme u bë në bazë të numrit të përlllogaritur të përfituesve (me rritje shtesë gjatë viteve) dhe të kostos mesatare të mallrave ose shërbimeve. **Shtojca Nr. 1 me titull: “Përshkrim narrativ i parashikimit të buxhetit për Planin e Veprimit për Integrimin e Romëve dhe Egjiptianëve”** përmban shumën indikative për të mbuluar nevojat e sektorit si dhe kostimin e çdo mase mbi baza vjetore dhe arsyetimin se si janë bërë përlllogaritjet duke ndarë gjithashtu se sa mbulohet financimi i dokumentit politik nga buxheti i shtetit dhe sa nga donatorët, si dhe cilat janë boshllëqet e financimit për secilin sektor. Gjithashtu në tabelën e mëposhtme janë shifrat e financimit të Planit të Veprimit për sektor (përfshirë burimet nga shteti dhe donatorët, dhe totali për të gjashtë vitet).

Sektori	Totali i Buxhetit (Lek)	Buxheti i Shtetit (Lek)	Buxheti i Donatorit (Lek)
---------	-------------------------	-------------------------	---------------------------

107

Regjistrimi civil dhe aksesi në sistemin e drejtësisë	309,266,460	69,786,460	239,480,000
Arsimi dhe nxitja e dialogut	2,974,769,959	1,790,477,098	1,184,292,861

nderkulturore			
Punësimi dhe AFP-ja	1,086,456,899	380,506,899	705,950,000
Kujdesi shëndetësor	584,232,400	428,432,400	155,800,000
Strehimi dhe integrimi urban	1,533,046,979	1,163,946,979	370,100,000
Mbrojtja sociale	1,250,585,551	486,215,551	794,370,000
Koordinimi dhe monitorimi i politikave	54,256,920	19,856,920	34,400,000
TOTALI	7,792,615,168	4,339,222,307	3,484,392,861

XII – MATRICA E PLANIT KOMBËTAR TË VEPRIMIT

Drafti i Planit Kombëtar të Veprimit për integrimin e komunitetit Rom dhe Egjiptian në Republikën e Shqipërisë, 2016-2020

Fusha e politikës: AKSES I BARABARTË NË REGJISTRIMIN CIVIL DHE NË DREJTËSI										
Qëllimi strategjik: Lehtësimi i mundësive për shfrytëzimin e barabartë të shërbimit të regjistrimit civil dhe drejtësisë për romët dhe egjiptianët.										
Aktivitetet	Treguesit	Baza e referimit	Burimi i të dhënave	Organi përgjegjës	Monitorimi /raportimi	Strategjitë me qëllime të përbashkëta	Afati kohor	Financimi		
								Preventivi i kostove	Burimet e mundshme	
							Buxheti i shtetit		Donatorët	
Objektivi 1: Ofrimi i ndihmës ligjore për pasqyrimin e të dhënave reale në regjistrin kombëtar të gjendjes civile të komunitetit Rom dhe Egjiptian me qëllim zgjidhjen e problematikave që i pengojnë në aksesin e tyre të plotë në shërbimin e gjendjes civile.										
<i>Treguesi i objektivit: Në fund të vitit 2020, 100% e anëtarëve të komunitetit Rom dhe Egjiptian do të kenë akses të plotë në shërbimin e gjendjes civile.</i>										
1.1 Dhënia e ndihmës për marrjen e dokumenteve për fëmijët e lindur jashtë	Bashkëpunimi me MPj për rastet e fëmijëve të lindur jashtë vendit dhe që	Në vitin 2014 kanë marrë asistencë për regjistrimin			MPB ASHMDF	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Në vazhdim të 2015-2020	Përafërsisht 50.000.000 lekë	Nuk ka buxhet	Përafërsisht 50.000.000 lekë

vendit (në formën e duhur dhe me përmbajtjen e duhur)	nuk janë pajisur me dokumentacionin e nevojshëm e për pasojë, nevojitet ndërhyrja e strukturave shtetërore për mundësimin e sigurimit të këtij dokumentacioni në shtetet ku ka ndodhur	dhe janë regjistruar 148 romë dhe egjiptianë, si regjistrime të vonuara.	Raportet e paraqitura	ASHMDF Zyrat e gjendjes civile,						
---	--	--	-----------------------	---------------------------------	--	--	--	--	--	--

107

	lindja.									
1.2 Raportimi pranë zyrave të gjendjes civile i fëmijëve të paregjistruar, përfshirë ata që janë lindur brenda dhe jashtë institucioneve shëndetësore, si dhe brenda dhe jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë, përndjekjen dhe regjistrimin e tyre	Numri i fëmijëve romë dhe egjiptianë të lindur dhe të identifikuar si të paregjistruar. Ndarja sipas: gjinisë; etnicitetit; qytet/fshat	Në vitin 2014 janë identifikuar 267 fëmijë të paregjistruar	nga zyrat e gjendjes civile në bashki	Njësitë e Mbrojtjes së Fëmijëve dhe çdo organ tjetër publik e jopublik që operon në fushën e të drejtave të fëmijëve	MPB Dega e Qarkut/ Zyra e Gjendejes Civile	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Në vazhdim 2015-2020	Pa kosto	Pa kosto	Pa kosto
1.3 Regjistrimi dhe zgjidhja, përmes zyrave të gjendjes civile, e rasteve të individëve të paregjistruar, të cilët nuk janë të pajisur me dokumentacionin e nevojshëm.	Numri i personave të cilëve nuk u përputhet vendbanimi sipas zyrës së gjendjes civile me banimin real. Ndarja sipas: etnicitetit;	Në vitin 2014 janë regjistruar si raste të lindura brenda vendit 120 te tilla	Punonjësi i gjendjes civile i raporton MPB-së	MPB	MPB kalon raportet e marra nga zyrat e gjendjes civile/ Dega e Qarkut, Zyra e Gjendjes Civile	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Në vazhdim 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 45.000.000 lekë	Nuk ka buxhet	Përafërsisht gjithsej 45.000.000 lekë
1.4 Rimbursimi i anëtarëve të komunitetit Rom dhe atij Egjiptian për tarifën e vendosura nga	Numri i legalizimeve falas të ofruara nga konsullatat shqiptare për romët dhe egjiptianët që nuk kanë	Nuk ka	Vendimi i Ministrisë së Punëve të Jashtme (MPJ) për miratimin e përjashtimit	MPJ	MPJ MPB	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Nga vitin 2015, gjatë gjithë periudhës 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 6.100.000 lekë	Nuk ka buxhet	Përafërsisht 6.100.000 lekë për gjashtë vjet

107

konsullatat shqiptare për legalizimin (verifikimin) e dokumenteve dhe të nevojshme për regjistrimin civil	lindur në Shqipëri									
1.6 K... i... d... N... i... Q... i... P... e... MPJ/... MPJ/... D... e... 2017								17.400.000	17.400.000	6.100.000

1.6 Krijimi dhe bërja funksionale e klinikave rajonale ligjore për përmirësimin e aksesit ndaj shërbimeve ligjore për romët dhe egjiptianët	Numri i klinikave rajonale ligjore të krijuara dhe që funksionojnë për përmirësimin e aksesit ndaj këtyre shërbimeve për romët dhe egjiptianët.	Qe nga viti 2014 nuk ekzistojnë më klinikat rajonale ligjore, por vetëm një zyrë qendrore në Tiranë	Raportet e klinikat rajonale i kanë paraqitur Kryetarit të Komisionit Shtetëror	MD/Komisioni Shtetëror për Ndhimën Juridike	MD/Komisioni Shtetëror për Ndhimën Juridike	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	2017-2020	17.400.000 lekë për gjashtë klinika ligjore	17.400.000 lekë për gjashtë klinika ligjore	Çdo financim shtesë do të ndihmonte në rritjen e shtrirjes ose përmirësimin e cilësisë së këtij aktiviteti
1.7 Dhënia e ndihmës juridike falas për proceset gjyqësore : • për fëmijët e lindur jashtë maternitetit dhe për fëmijët e regjistruar me informacion të pasaktë në Shqipëri ose jashtë saj • për dhënie	Numri i romëve dhe egjiptianëve që marrin ndihmë juridike falas për proceset gjyqësore lidhur me regjistrimin civil. Ndarja sipas: gjinisë; grupmoshës; etnicitetit; qytet/fshat	Nuk ka	Raporti vjetor i Komisionit Shtetëror për Ndhimën Juridike	MD/Komisioni Shtetëror për Ndhimën Juridike	MD/Komisioni Shtetëror për Ndhimën Juridike	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale Strategjia për Mbrojtjen e Fëmijëve	2015-2020	Përfshirë në buxhet për aktivitetet 1.1 dhe 1.3	Përfshirë në buxhet për aktivitetet 1.1 dhe 1.3	Çdo financim shtesë do të ndihmonte në rritjen e shtrirjes ose përmirësimin e cilësisë së këtij aktiviteti

kujdestarie për fëmijët e regjistruar më vonë dhe në rast divorci • Për raste të komplikuar të llojeve të ndryshme										
1.8 Udhëzimi dhe ngritja e kapaciteteve të punonjësve të gjendjes civile për: • Zbatimin e rekomandimeve për regjistrimin civil, përfshirë rekomandimet lidhur me romët dhe egjiptianët • Zgjidhjen dhe ndjekjen e rasteve të regjistrimit civil dhe transferimit të vendbanimit	Numri i nëpunësve të gjendjes civile të trajnuar dhe të udhëzuar rreth zbatimit të rekomandimeve për regjistrimin civil. Ndarja sipas: gjinisë;	Nuk ka	Materialet trajnuese për nëpunësit e gjendjes civile Letrat udhëzuese dhe direktivat që MB u ka dërguar nëpunësve të gjendjes civile	MPB NJMF	MPB Drejtoria e Përgjithshme e Gjendjes Civile	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Çdo vit, 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 10.000.000 lekë (1.666.667 lekë në vit)	Nuk ka buxhet	Përafërsisht gjithsej 10.000.000 lekë (1.666.667 lekë në vit)
1.9 Ofrimi falas i shërbimeve të psikologut për romët dhe egjiptianët në	Numri i romëve dhe egjiptianëve që marrin shërbime psikologjike	Shërbimet e psikologut me mandat gjyqësor duhet të paguhet nga	Vendimi i Ministrisë së Shëndetësisë (MSH) dhe MMSR-së	MSH	MSH në bashkëpunim me organet e specializuara	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Nga vitin 2015, gjatë periudhës 2015-	Përafërsisht gjithsej 32.400.000 lekë (5.400.000	Nuk ka buxhet	Përafërsisht gjithsej 32.400.000 lekë (5.400.000

nevojë në procese gjyqësore të tilla si divorcet, kujdestaria e fëmijëve, urdhrat e mbrojtjes, përgjegjësia prindërore, fëmijët në konflikt me ligjin	falas në rastet e mandatit gjyqësor. Ndarja sipas: gjinisë; grupmoshës; etnicitetit; qytet/fshat	përfituesi ose OJF-të					2020	lekë në vit)		lekë në vit)
1.10 Rimbursimi i romëve dhe egjiptianëve nga pagesa e tarifës për kryerjen e testeve të ADN-së, të nevojshme për regjistrimin e lindjes dhe lindjeve dhe njohjen/mohimin e amësisë ose atësisë	Numri i romëve dhe egjiptianëve të rimbursuar për pagesat e tarifave për testet e ADN-së në regjistrimin e lindjes ose vendosjen e të drejtave prindërore. Ndarja sipas: gjinisë; grupmoshës; etnicitetit; qytet/fshat	Kostot për testet e ADN-së duhet të paguhen nga përfituesi ose OJF-të	Vendimi i MPB-së dhe MSH	MPB dhe MSH	MPB dhe MSH	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Nga vitin 2015, gjatë gjithë periudhës 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 72.000.000 lekë (12.000.000 lekë në vit)	Nuk ka buxhet	Përafërsisht gjithsej 72.000.000 lekë (12.000.000 lekë në vit)
1.11 Hartimi dhe shpërndarja e paketave të informacionit mbi kriteret, dokumentacionin e nevojshëm dhe burimet e	Numri i romëve dhe egjiptianëve të informuar rreth procedurave të regjistrimit civil dhe ndryshimit të vendbanimit,	Nuk ka	Paketat e informacionit dhe listat e shpërndarjes të përgatitura nga MPB Raportet e	MPB, shpërndarja përmes zyrave të gjendjes civile	MPB Dega e Qarkut, Zyra e Gjendjes Civile	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Në vazhdim 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 1.286.460 lekë	Gjithsej 86.460 lekë (14.410 lekë në vit)	Përafërsisht gjithsej 1.200.000 lekë (20.000 lekë në vit)

mbështetjes për romët dhe egjiptianët në lidhje me regjistrimin civil dhe transferimin e vendbanimit	Ndarja sipas: etnicitetit;		veprimtarisë së MPB-së							
1.12 Dhënia e bonusit për shpërblimin e lindjes së fëmijëve romë dhe egjiptianë në rast regjistrimi brenda afatit 60 ditore.	Numri i familjeve rome dhe egjiptiane që kanë përfituar bonusin për shpërblimin e lindjes. Ndarja sipas etnisë;	Nuk ka	Raportet e veprimtarisë së MPB	MPB, shpërndarja përmes zyrave të gjendjes civile	MPB Dega e Qarkut, Zyra e Gjendjes Civile	Dokumenti i Politikave për Përfshirjen Sociale	Në vazhdim 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 36.000.000 lekë	Përafërsisht gjithsej 36.000.000 lekë (6.000.000 lekë/vit)	Çdo financim shtesë do të ndihmonte në rritjen e shtrirjes ose përmirësimin e cilësisë së këtij aktiviteti

Objektivi 2: Fuqizimi i kapaciteteve për identifikimin e romëve dhe egjiptianëve në rrezik trafikimi si dhe referimin, mbrojtjen dhe riintegrimin e rasteve të trafikuar.

Treguesi i objektivit: Deri në fund të vitit 2020, 100% e anetarëve të komunitetit Rom dhe Egjiptian do të jenë të informuar mbi mënyrat e trafikimit të qënieve njerëzore si dhe 100% e rasteve të trafikuar do të janë marrë në mbrojtje dhe asistohen me shërbimet e riintegrit të tyre në shoqëri.

2.1 Rishikimi i Procedurave Standarde të Veprimit (PSV) për ekipet multidisiplinore, në mënyrë që të pasqyrojnë “Udhëzimin për mënyrat, format e bashkëpunimit dhe procedurat	PSV-të e rishikuara për ekipet multidisiplinore të cilat kanë të pasqyruar Protokollin për të Drejtat e Fëmijës dhe përmbajnë standardet monitoruese.	PSV ekzistuese	Dokumenti i PSV-ve	MPB, Njesia antitrafik) ASHMDF	Task forca e MKR(Mekanizmi Kombëtar iReferimit)		2016-2017	Përafërsisht 700.000 lekë	Nuk ka buxhet	Përafërsisht 700.000 lekë
---	---	----------------	--------------------	--------------------------------	---	--	-----------	---------------------------	---------------	---------------------------

107

e ndërhyrjes në ndihmë të fëmijëve në rrezik për institucionet dhe strukturat kryesore përgjegjëse për mbrojtjen e fëmijës” dhe të përfshijnë standardet monitoruese										
2.2 Organizimi i trajnimeve për ekipet multidisiplinore e mbi trafikimin e fëmijëve sipas Procedurave Standarde të Veprimit dhe “Udhëzimit për mënyrat, format e bashkëpunimit dhe procedurat e ndërhyrjes në ndihmë të fëmijëve në rrezik për institucionet dhe strukturat kryesore përgjegjëse për mbrojtjen e fëmijës”	Numri i anëtarëve të ekipeve multidisiplinore e të trajnuar për PSV-të dhe Protokollin e të Drejtave të Fëmijës Numri i trainimeve të kryera për udhëzimin ministror	PSV ekzistuese	Materialet trajnuese dhe lista e pjesëmarrësve	MPB, Njesia antitrafik ASHMDF (Anjencia Shtetërore e Mbrojtjes së të Drejtave të Fëmijëve)	MPB , Njesia antitrafik ASHMDF (Anjencia Shtetërore e Mbrojtjes së të Drejtave të Fëmijëve)	Strategjia e Luftës kundër Trafikimit të Personave dhe Plani I Veprimit 2014-2017	Çdo vit, 2015-2020	Përafërsisht gjithsej 4.080.000 lekë (680.000 lekë në vit)	Nuk ka buxhet	Përafërsisht gjithsej 4.080.000 lekë (680.000 lekë në vit)
2.3 Përmirësimi i	Numri i viktimave të	Sistemi SIVET	Raporte nga aktorët	MPB, Njesia antitrafik dhe	MPB , Njesia antitrafik		Nga vitin 2015,	Pa kosto	Pa kosto	Pa kosto

107

mekanizmit ekzistues për shkëmbimin e informacionit nga institucione të ndryshme, (duke përfshirë informacionin dhe të dhënat e disagreguara	mundshme të trafikimit dhe viktimave të identifikuar të trafikimit, që janë referuar dhe kanë marrë ndihmë, Ndarja sipas: gjinisë; grupmoshës;	(Sistemi i Informacionit për Viktimat e Trafikimit)	antitrafik	Autoriteti Përgjegjës (AP)		gjatë gjithë periudhës 2015-2020				
--	--	---	------------	----------------------------	--	----------------------------------	--	--	--	--

disagreguara mbi viktimat e komunitetit rom dhe egjiptian)	grupmoshës, etnicitetit; qytet/fshat								
2.4 Ngritja e zyrave të pritjes në pikat kufitare për t'u ofruar ndihmën e parë viktimave të trafikimit të qenieve njerëzore	Numri i pikave kufitare të cilat kanë zyrë pritjeje për viktimat (të mundshme) e trafikimit	Nuk ka zyra pritjeje për viktimat (e mundshme) të trafikimit në pikat kufitare prej vitit 2014	MB raporton mbi ngritjen e zyrave të pritjes në pikat kufitare	MPB Drejtoria e Përgjithëshme e Policisë Shtetë / Departamenti Kufirit dhe Emigracioni	MPB Njesia Antotrafik	Nga vitin 2015, gjatë gjithë periudhës 2015-2020	Përafërsisht 34.300.000 lekë për dy zyra pritëse	Gjithsej 16.300.000 lekë	Përafërsisht 18.000.000 lekë

